

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІВЕНТ-ТЕХНОЛОГІЙ**

На правах рукопису

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему:

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАКЛАДІВ КЛУБНОГО ТИПУ
В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(на прикладі КЗ «Центр культури та дозвілля»)**

Виконала:

студентка II курсу магістратури,
група МКД-11-20 зв
Спеціальності: 028 «Менеджмент
соціокультурної діяльності»
Столяр Тетяна Василівна

Науковий керівник:

доктор культурології, професор
Дичковській Степан Іванович

Рецензент:

кандидат історичних наук,
доцент кафедри дизайну інтер'єру
національного авіаційного
університету
Колосова Наталія Анатоліївна

Допущено до захисту:
протокол засідання кафедри
№ 4 від 20 листопада 2021 р.
завідувач кафедри арт-менеджменту
та івент-технологій
проф. Копієвська О.Р.

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП .....

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ .....

1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження .....

Висновок до першого розділу .....

**РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ КЛУБНОГО ЗАКЛАДУ В ЛОКАЛЬНИХ
КУЛЬТУРНИХ ОСЕРЕДКАХ: ТРАДИЦІЇ, РЕСУРСИ ТА
ПОТЕНЦІАЛ** .....

2.1. Комунальний заклад «Центр культури та дозвілля» як культурна
інституція .....

2.2. Традиція клубної справи Комунального закладу «Центр культури
та дозвілля» смт. Муровані Курилівці, Вінницької області .....

2.3. Клубний потенціал і ресурси в системі забезпечення культурно-
мистецьких потреб людини .....

Висновок до другого розділу .....

**РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ПОСЛУГ ЯК
ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ КЗ «ЦЕНТР КУЛЬТУРИ ТА ДОЗВІЛЛЯ» ...**

3.1. Народні художні промисли як об'єкти виставкової послуги .....

3.2. Планування як трансформаційна перспектива діяльності
КЗ «Центр культури та дозвілля» .....

Висновок до третього розділу .....

ВИСНОВКИ .....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....

ВСТУП

Актуальність дослідження. Трансформаційні процеси в культурі сьогодні є досить стрімкими. Особливо це стосується у функціонуванні базової мережі закладів культури. Вплив глобальних інформаційних потоків призводять до знецінення традиційних культурних практик.

Клубна система України є невід’ємною складовою соціально-культурного, мистецького та громадського життя країни. Різновиди клубних практик дозволяють стверджувати про їх популярність і різноманітність, що й приваблює споживачів різних соціально-вікових категорій.

Особливе місце і роль у забезпеченні культурних потреб людини належить клубам на селі. Клуб як культурна інституція залишається тією унікальною локальною одиницею, яка здатна забезпечити творчі, культурні, дозвілєві, комунікативні бажання. Особливого значення клуби мають при збереженні традицій, які є характерними для тих чи інших територіальних громад.

Сучасний стан клубної справи, закладів клубної системи зокрема перебуває у стані деякої невизначеності і пов’язано це з процесом децентралізації. Саме створення об’єднаних територіальних громад призвели до перегляду клубної системи, її фінансових ресурсів.

Сучасні науковці намагаються виявити нові можливості вітчизняних клубів у розвитку і задоволенні багатоманітних потреб особистості, сприянні її соціалізації та індивідуалізації, формуванні культури дозвілля різних категорій населення; розглядають питання модернізації клубів, специфіку діяльності інноваційних закладів клубного типу (центрів дозвілля, народних домів, центрів народної творчості, будинків фольклору, ремесел, культурно-оздоровчих комплексів), вивчають зарубіжний досвід клубної діяльності.

Мета роботи дослідити теоретичні, історичні, правові засади функціонування закладів клубного типу, на фактологічному матеріалі виявити їх трансформації.

Завдання роботи:

- дослідити теоретичні засади теми дослідження, визначити понятійно-категоріальний апарат та стан наукових досліджень;
- осмислити місце клубного закладу в локальних культурних осередках на прикладі КЗ «Центр культури та дозвілля»;
- виявити традиційні форми клубних практик на прикладі КЗ «Центр культури та дозвілля» смт. Муровані Курилівці, Вінницької області;
- осмислити клубний потенціал і ресурси досліджуваного закладу культури, визначити його роль в системі забезпечення культурно-мистецьких потреб людини;
- дослідити трансформацію культурних послуг в пріоритетній перспективі функціонування КЗ «Центр культури та дозвілля»

Об'єкт дослідження — клубний заклад КЗ «Центр культури та дозвілля».

Предмет дослідження — трансформаційні процеси перспективного функціонування клубних закладів на прикладі КЗ «Центр культури та дозвілля».

Методи дослідження. У дослідженні було використано метод аналізу, історичний, системний і узагальнюючий методи. Зокрема, методи аналізу застосовувався з метою здійснення аналізу літератури за тематикою дослідження, що дозволило виявити основні теоретичні підходи до розуміння об'єкту і предмету дослідження; метод систематизації дозволив визначити основні засади функціонування клубної системи в Україні. Історичний метод дозволив виявити основні етапи становлення та розвитку досліджуваного клубного закладу (КЗ «Центр культури та дозвілля») та завдяки методу узагальнення виявити головний інструментарій в системі планування та розвитку КЗ Центр культури та

дозвілля. Дослідження проводилось з використанням фактологічного матеріалу.

Джерельна база та стан наукової розробленості теми.

Теоретичну та інформаційну базу дослідження становлять наукові праці та публікації вчених.

Важливе значення для дослідження теми стали праці вітчизняних дослідників, об'єктом уваги яких є клуби, клубна діяльність та клубні практики. Так, Педагогічні умови організації сімейного дозвілля в сільських клубних закладах досліджує Н.Бабенко; виховання етнічної толерантності студентів засобами клубної діяльності розглядає Ч.Сяосін; Т.Кучер осмислює особливості сучасної молодіжної клубної культури; на особливостях процесу соціалізації в сільських клубних закладах наголошує Ю.Нагорний. Особливого значення для дослідження мало дисертаційне дослідження української культурологині Л. Поліщук Л., яка розкриває соціально-культурну діяльність клубів України (кін. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.).

Для визначення та осмислення проблеми трансформації було використано роботи доктора культурології, професора Копієвської О.Р., яка надає авторське визначення поняттю «культурна трансформація».

За основу дослідження було взято фактологічний матеріал, який дозволяє розкрити історичну ретроспективу, практичні результати функціонування досліджуваного Комунального закладу «Центр культури та дозвілля» смт. Муровані Курилівці, Вінницької області. Використання планів роботи та аналітичної документації дозволили осмислити трансакційні процеси та перспективи досліджуваного закладу культури.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розкритті основних трансформаційних процесів функціонуванні та стратегічному плануванні КЗ «Центр культури та дозвілля»

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці практичних рекомендацій щодо планування роботи клубних закладів в умовах децентралізації.

Апробацію результатів дослідження було здійснено шляхом оприлюднення досягнутих результатів на V Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів та магістрів «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір» 4-5 листопада 2021 р., тема доповіді «До питання про становлення та розвитку клубних традицій (на прикладі КЗ «Центр культури та дозвілля» с. Муровані Курилівці)».

Структура та обсяг магістерської роботи. Структура та обсяг магістерського дослідження обумовлені метою та його завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають у себе 7 підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕНН

1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження.

Клуби, клубна діяльність є важливою складовою культурного простору України. Саме на клубні заклади покладено ряд важливих функцій, які дозволяють забезпечити культурі права та свободи українців.

Особливої актуальності сьогодні набувають питання пов'язані із трансформаціями клубних закладів, які викликані процесами децентралізації.

Для більш чіткого розкриття теми дослідження, а саме – трансформація закладів клубного ти в Україні ми виокремлюємо такі ключові слова, які є у фокусі представленої теми: клубний заклад, клубна справа, трансформація, децентралізація, об'єднані територіальні громади, центри культури та дозвілля.

Так, клубна справа, її функціональні особливості є об'єктом законодавчих актів і норм, а також їх вивчення активно обговорюється науковцями, про що свідчить значна кількість наукових праць, підручників тощо.

Так, правові засади функціонування клубних закладів в Україні регулюються законом України «Про культуру», де базова мережа закладів культури визначається як «комплекс підприємств, установ, організацій і закладів культури державної та комунальної форми власності, діяльність яких спрямована на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, збереження, використання і поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, дотримання прав громадян у сфері культури» [45].

Базова мережа закладів культури формується з метою: забезпечення розвитку сфери культури, всіх жанрів і видів мистецтва, а також цілісності національної культури; дотримання прав громадян України у сфері культури, забезпечення доступності національного культурного надбання, культурних благ та мистецької творчості шляхом дотримання державних соціальних нормативів у сфері обслуговування закладами культури. Вона формується органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Основну частину закладів, що входять до неї складають саме клуби.

Існують два рівні базової мережі закладів культури: загальнодержавний і місцевий (комунальний). До загальнодержавного рівня належать державні, у тому числі національні (бібліотеки, музеї, архіви, галереї, заповідники, цирку, театри, філармонії, музичні колективи і ансамблі, культурно-інформаційні та культурно-просвітницькі центри, навчальні заклади культури і мистецтва, кіностудії, художні галереї, виставки національного (загальнодержавного) значення тощо), заклади культури. До базової мережі закладів культури місцевого рівня належать комунальні заклади культури (бібліотеки, музеї, галереї, заповідники, виставкові зали, театри, філармонії, концертні організації, мистецькі колективи, кінотеатри, об'єднання, палаци і будинки культури, інші клубні заклади, заклади освіти сфери культури, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання та студії), парки культури та відпочинку тощо).

Заклади культури можуть створюватися центральними органами виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, творчими спілками, громадськими організаціями, іншими об'єднаннями громадян, юридичними та фізичними особами, у тому числі іноземними. Зазначимо, що існуючим закладом культури вважається заклад, що має штат, фінансується з державного або місцевого бюджетів та здійснює статутну діяльність у сфері культури або

культурно-мистецької освіти. У своїй діяльності заклади культури керуються Законом України «Про культуру» [45].

Окрім законодавчого визначення клубної діяльності і справи, ми акцентуємо увагу на розгляді її феному науковцями. Так, наприкінці ХХ століття світу культурологічного знання було запропоновано ряд підручників з клубознавства, в яких клубна справа розглядалась як діяльність, яка спрямована на зміни у свідомості людини. На думку вчених, клубна діяльність здатна змінити поведінку людину через функції, які продукують клубні заклади. Клубні заклади переважно розглядалися як виховні центри з набором відповідних послуг [69].

Визначаючи клуб як організацію, яка об'єднує різні за віком і соціальним статусом групи людей, пріоритетом визначає можливість спілкування, спільного відпочинку та розваг. Так звана клубна справа радянського періоду розглядала клуб, як заклад з регламентованими формами роботи з населенням. Вчені того періоду наголошували на важливості впровадження таких форм клубної діяльності як: самодіяльність, спілкування засоби дозвіллевих практик, заснованих на активному вивченні інтересів своїх відвідувачів [19].

Вчений Д. Генкін наголошував на соціальних чинниках та класовою структурою клубної справи. Дослідник наголошував, що клубний заклад не можна розглядати поза межами конкретної історичної епохи, за рамками соціального значення, за рамками інших ідеологічних переконань даного суспільства [9].

Заслужують на увагу наукові дослідження О. Сасихова, які розглядав клубну справу як динамічну систему, що в своєму потенціалі має можливість до саморозвитку і забезпечують цей процес творчі колективи, працівники культури і споживачі. Суб'єкти і об'єкти клубної справи є доволі рухливими і специфічними, саме тому науковець наголошує на необхідності суворого «дозування». О.Сасихов вважав, що не можна забувати про те, що культурно-просвітницька робота – це ідеологічно і педагогічно направлена самодіяльність [47].

Отже, друга частина ХХ століття позначилась активною увагою вчених до клубної справи. Клуб переважно розглядався як заклад культури з набором виховних, просвітницьких, культурно-дозвіллевих заходів, що в своєму потенціалі дозволяло забезпечити потреби радянської людини в клубних практиках. Вчені одностайні в тому, що клуб має всеохоплюючий, багатоманітний і за змістом, і за методиками характер, використовуючи при цьому різноманітний комплекс засобів, форм і методів організації вільного часу. Форми клубної роботи переважно характеризувалися неформальністю, піднесенням, цікавістю, добровільністю, змістовністю, індивідуальним підходом до реалізації клубних практик [1; 15].

Осмилення клубної справи в її сучасному розумінні, дещо є інша і характеризується її трансформацією, як функціональною, так і типологізацією.

Клубна справа стає об'єктом дисертаційних досліджень, де українські вчені розглядають останню з різних функціональних особливостей.

Привертає увагу дослідження Н.Цимбалюк. Вчена акцентує увагу на клубний потенціал з точки зору дозвіллевих, профорієнтаційних практик, наголошуючи на його самовиховному потенціалі та здатності створити унікальну комунікацію між різними учасниками клубних заходів.

Так, у своєму дисертаційному дослідженні «Інституційна модернізація закладів культури клубного типу» Н.Цимбалюк осмислює доцільність трансформації клубних закладів з точки зору їх модернізації. Вчена доводить, що клубні заклади при їх належній модернізації потенційно можуть виглядати як органічна форма своєї культурно-дозвіллевої діяльності, площину творчого самовиразу і соціалізації. При цьому Н. Цимбалюк наголошує, що процес модернізації буде більш ефективним якщо буде встановлено партнерство між державними і приватними клубними закладами, де на думку вченої є різні підходи до формування і популяризації клубних послуг [66].

Свою увагу до клубної справи привертає українська дослідниця Л.Поліщук. Так, у дисертаційному дослідженні «Соціально-культурна діяльність клубів України (кін. ХХ – поч. ХХІ ст.)» вчена розглядає клуб «як багатофункціональне соціально-культурне об'єднання чи установу, головне завдання якої – забезпечити потреби населення у змістовному дозвіллі, сприяти самоосвіті та культуро творчій реалізації особистості» [44]. Досліджуючи клуби з точки зору його добровільного характеру, Л.Поліщук визначає і аналізує його соціокультурний потенціал через такі клубні особливості, як: інтереси відвідувачів, гурткова різноманітність, пріоритетність аматорства. Узагальнюючи своє дослідження Л.Поліщук визначає характерною рисою добровільного характеру клубної справи це динамічність розвитку клубних практик, що є важливим і актуальним для сучасних трансформацій клубних закладів [44].

Для розкриття теми представленого дослідження нами вбачається необхідним звернутися до робіт Н.Бабенко, яка осмислює клуби як важливі інституції розвитку культури на селі. Так, дисертаційному дослідженні «Педагогічні умови організації сімейного дозвілля в сільських клубних закладах» Н.Бабенко саме й розглядає питання становлення і розвитку клубної справи, наголошуючи на організації сімейного дозвілля, що на думку вченої є досить важливим. Вчена обґрунтовуючи специфіку організації сімейного дозвілля в сільських клубних закладах, побудовану на взаємодії закладів культури і сім'ї, досить ретельно аналізує культурно-виховний потенціал сімейного дозвілля, визначає особливості реалізації клубних практик саме на таких локальних сільських культурних просторах. Заслуговує на увагу практична складова представленого Н. Бабенко дослідження, яка запропонувала авторську педагогічну методичку з організації сімейного дозвілля клубними практиками [2].

Таким чином, ми можемо констатувати, що клубна справа, клубні заклади є предметом вивчення науковців, які розглядають функціонал цих закладів культури з різних точок зору. Більшість дослідників одностайно

визначають потужний виховний і культурно-дозвіллевий потенціал клубного закладу.

Дослідники також наголошують на важливості трансформації (модернізації) клубних практик, що дозволить зробити клубні установи більш відвідуваними серед населення.

Отже, для розкриття нашого дослідження нам слід звернути увагу і на такому поняття як «Трансформація»

Трансформація як теоретична категорія є об'єктом дослідження науковців у сфері культури. Так, досліджуючи моделі трансформацій, О. Копієвська під поняттям трансформаційні процеси в культурних практиках розуміються цілісний, поступально-перетворювальний процес, спрямований на новий вектор культурного розвитку, що містить у собі такі моделі трансформації: політичну, інформаційну, економічну, суб'єктну, ціннісну, мистецьку [85].

Вчена наголошує на тому, що глобальні трансформаційні процеси вплинули на функціонування закладів культури, викликавши у їх діяльності ряд проблем, які потребують ґрунтового осмислення і подальшого вирішення.

До питань трансформації в культурі прикута увага вчених всього світу. Так, Й.Іонесов досліджуючи культуру і трансформації з точки зору метаморфоз адаптації та розвитку розглядає антропологічну природу культурних змін і пов'язує своє дослідження із зміною життєвих циклів в культурі [17].

Звертаються науковці і до вивчення питань трансформації масової культури в умовах інформатизації. Дослідження в такому контексті дозволяють осмислити питання важливості дослідження масової культури як соціального феномена, що пояснюється стрімкими змінами, які відбуваються в структурі масової культури та її новими проявами в умовах інформаційного суспільства [31].

Проблемне поле трансформації сучасної культури в нових цивілізаційних умовах розглядає М. Черниш, яка розглядається вплив

феномена глобалізації на сферу культури. Дослідниця здійснює спробу окреслити проблемне поле культурних трансформацій, спровокованих новими цивілізаційно-глобалізаційними умовами [70].

Соціокультурні трансформації в динаміці культури розглядає А.Тарасов, якій у своєму монографічному дослідженні розкриває основні експлікації концепту «соціокультурна трансформація», розкриває специфіку динаміки європейської культури через призму соціокультурних трансформацій, виявляючи і аналізуючи при цьому онтологічні характеристики перехідних епох, а саме: детермінація, закономірності прояву та результати [53].

Отже, поняття «трансформації», її розуміння в контексті культурних змін є доволі частим предметом дослідження вченого світу і характеризується певним міждисциплінарним підходом до його осмислення.

Вчені майже одностайні в тому, що трансформаційні процеси в культурі є очевидним і впливають на них глобальні тенденції та виклики. Але за основу у нашому дослідженні ми візьмемо науковий підхід визначений українською культурологинєю О.Копієвською, яка виділяє моделі культурних трансформацій, серед яких акцентує увагу на політичні моделі та моделі суб'єктності [22].

Політичну модель культурних трансформацій в нашому дослідженні ми пов'язуємо з процесами децентралізації, які досить потужно вплинули на трансформацію закладів культури, клубних зокрема. А також моделі суб'єктності, яка заснована на цінностях, традиціях, які на нашу думку є потужним ресурсом для збереження унікальності клубних практик.

Отже, ми звертаємо увагу на такому ключовому понятті для нашого дослідження як «децентралізація» і ставимо за наукове завдання – дослідити її вплив на трансформацію клубних закладів.

Досліджуючи децентралізацію як нову систему управління, науковці зазначають, що цей процес став головною реформою, що виступає новою системою управління забезпечуючи політичну стабільність та поступовий

економічний розвиток регіонів і держави загалом. Так, вчена С.Король аналізує процес децентралізації з точки зору її фінансового контексту, зазначає, «що за умов реалізації реформи децентралізації відбудеться:

- посилення місцевого самоврядування;
- зміна положення про адміністративно-територіальний устрій;
- закріплення «принципу повсюдності» (землями за територією населених пунктів розпоряджаються відповідні органи місцевого самоврядування);
- гарантія наділення місцевого самоврядування достатніми повноваженнями та ресурсами;
- врахування історичних, економічних, екологічних та культурних особливостей при плануванні розвитку громад;
- передача «на місця» максимальної кількості повноважень, які органи місцевого самоврядування здатні виконати;
- скасування місцевих та районних державних адміністрацій, створення об'єднаних територіальних громад, запровадження інституту префектів» [23, 161].

Початок децентралізації позначився рядом проблем, яким присвячено в Україні значну кількість ділових заходів, від опитування до форумів. Так, Фондом Демократичних ініціатив імені Ілька Кучеріва було проведено дослідження, результатом якого було представлено аналітичний звіт на тему «Децентралізація: результати, виклики та перспективи». В рамках такої ініціативи було засвідчено про «вкрай низький рівень використання інструментів співробітництва між громадами: абсолютна більшість із них зізналась, що громади в їхніх областях не співробітничать або майже не співробітничать між собою. Респонденти називали досить багато причин такого стану справ, однак серед них найчастіше звучали брак інформації про сутність і механізми співробітництва та неготовність самих громад до цього» [39, 9].

Згідно з оцінками експертів, громади переважно не використовують інструментів співробітництва між собою. Заважає цьому брак інформації про цей механізм і неготовність самих громад. Водночас співробітництво може стати ефективним підготовчим етапом до процесу об'єднання. В ОТГ завдяки додатковим ресурсам співробітництво більш поширене, однак представники тих ОТГ, що не використовують цього інструменту, так само нарікають на нестачу інформації про нього [49, 17].

Процеси децентралізації досить активно вплинули на сферу культури. Науковці досліджуючи становлення культури громадськості як передумови успішної децентралізації осмислюють проблеми з точки зору його ефектів для культурних інституцій. Автори проводять системний аналіз специфічних ознак, роблять спробу розкрити характер трансформації, визначають її головні проблеми і перспективи [75].

Науковці у своїх дослідженнях виокремлюють таке поняття як «культурна децентралізація», наголошуючи при цьому на ролі останньої в посиленні локальних культур і практик в житті людини [62].

Отже, процеси децентралізації спричинили певні виклики для сфери культури, які визначаються різними підходами до їх вирішення. Зокрема, виникають питання щодо функціонування та зміни юридичного статусу та структури закладів культури.

Традиційні форми функціонування закладів культури вже не є на часі актуальними і потребують зміни до вимог ринку.

Клубна система також є об'єктом вищезазначених процесів. Усталене значення клубу як багатопрофільного закладу культури, що має на меті: забезпечення культурних та дозвіллевих запитів населення, сприяння аматорській творчості, підтримка творчих колективів, популяризація культурної спадщини тощо, дещо розширює свої функції.

Усталене розуміння клубної класифікації: за кількісним складом, напрямом діяльності, демографічною ознакою, функціональною ознакою, статевою ознакою, соціальними орієнтаціями, змістом дозвіллевої

діяльності, віком учасників потребує перегляду і передбачає впровадження інших функціональних орієнтирів.

Клубна мережа достатньо розвинена на усій території України. Хоча слід відзначити, що вона дещо розгалужена і розвивається не однаково. Адже в деяких областях кількість клубних закладів зростає, а у інших зменшується.

Оскільки мережа клубних закладів є найбільшою в системі України, вона цілком дозволяє забезпечити своїми послугами великий відсоток населення. Хоча як заклади культури, клуби мають певні проблеми у своєму функціонуванні та розвитку. Багато в чому така ситуація обумовлена позицією держави по відношенню до культурних об'єктів, яка виражається як у недостатності фінансування, так і в нездатності виробити стратегію культурного розвитку країни. Проте, проблеми культурних установ, в цілому, і сучасного українського клубу, зокрема, лежать не лише у фінансовій площині.

Першою такою проблемою є заклади, які потребують капітального ремонту і кількість таких клубних закладів вражає. Держава тримає на контролі заклади культури та не дуже активно вирішує їхні потреби. Так з кожним роком кількість проблемних закладів може збільшуватися, що призводить до певного зубожіння, а інколи і знищення клубної системи.

Як вже зазначалося, особливих проблем для клубної справи додав процес децентралізації. Об'єднані територіальні громади активно порушують питання щодо зміни юридичного статусу та функціоналу клубних закладів. Закриття деяких клубів у сільській місцевості відбувається внаслідок аварійності приміщень, зменшення кількості населення, передачі закладів культури з балансу на баланс.

Є в цих процесах і позитивні зрушення і характеризуються вони створенням нових клубних установ, перегляд їх структури, функціоналу та професійного забезпечення. Клуби, клубна діяльність займають пріоритетне місце в стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад, в яких передбачено комплекс заходів економічного характеру,

спрямованих на забезпечення повноцінного функціонування клубних закладів, стимулювання їхньої господарської самостійності, забезпечення сільським жителям рівних можливостей (порівняно з міським населенням) інформаційних, освітніх, культурних, дозвіллевих потреб.

Яскравим прикладом ефективної трансформації є виникнення Центрів культури та дозвілля.

Центри культури та дозвілля розглядаються як «багатофункціональний будинок, призначений для проведення дозвілля всіх соціальних груп населення з наданням їм різноманітних можливостей активної творчої участі без спеціальної підготовки і відбору» [4].

На часі активне вивчення культурних потреб та їх переосмислення в контексті клубних послуг. Так, досліджуючи соціокультурні потреби особистості в діяльності Центрів культури та дозвілля А.Пантя наголошує на пріоритетності вивчення традицій і цінностей в локальних культурних зонах. Авторка дослідження не виключає, а навпаки акцентує на важливості цих категорій для клубних практик (послуг). «Розвиток клубних закладів безпосередньо пов'язаний з переосмисленням їх функцій. Передбачається відмова від вузької клубної спеціалізації, актуалізується розгляд різноманітності клубних послуг, так званий та перехід до «хабів» - моделі, в якій базова установа стає інтегруючим вузлом. При цій моделі клуб перетворюється в багатофункціональний заклад і поєднує широкий спектр послуг, в тому числі, служить простором комунікацій, відпочинку, суспільно-політичного життя та гуманітарного розвитку жителів громади» [39].

Отже, клубна справа є однією з важливих в системі забезпечення культурних потреб громадян. Клуби, клубна діяльність є активно обговорюваним об'єктом науковців і практиків.

Сьогодні клубної справи актуалізується у зв'язку з процесами децентралізації, які активно впроваджуються в об'єднаних територіальних громадах. Такий процес впливає і на сферу культури, зокрема трансформацію закладів культури, культурних послуг і практик.

Трансформація клубної діяльності, актуалізує питання які потребують певну відмову від стереотипних методів організації клубної роботи. Вбачається активне використання інноваційних, креативних форм в управлінні клубним закладом, створення новітніх підходів до надання клубних послуг, перегляд комерційних пропозицій тощо.

Висновок до першого розділу

Розглянувши теоретико-історичні засади дослідження клубної діяльності, її правові засади функціонування, ми дійшли таких висновків:

- Клуб як багатофункціональний заклад культури є активно досліджуваним вченим товариством. Наукові розглядають клуб, клубну справу з різних функціональних позицій і перспектив, виділяючи переважно його виховний, культурно-дозвіллевий потенціал.
- Доведено, що усталене розуміння клубної класифікації: за кількісним складом, напрямом діяльності, демографічною ознакою, функціональною ознакою, статевою ознакою, соціальними орієнтаціями, змістом дозвіллевої діяльності, віком учасників потребує перегляду і передбачає впровадження інших функціональних орієнтирів.
- Трансформація клубних закладів науковці пов'язують із політичною моделлю трансформації та трансформацію суб'єктності (ціннісна трансформація). Такі трансформації вітчизняної клубної справи характеризуються низкою особливих проблем та завдань, які потребують вирішень і практичних порад для тих хто здійснює трансформаційні кроки в об'єднаних територіальних громадах. Перед усім є проблема фінансування та забезпечення матеріально-технічної бази, залучення до клубної справи фахівців які відповідають професійним вимогам відповідно до сучасного ринку культурних послуг.

- Процеси децентралізації мають як позитивні , так і негативні результати для клубної справи. З одного боку відбувається скорочення клубної системи, з іншого – активно розвиваються нові форми клубних установ з більш розширеним функціоналом. Яскравим прикладом є поява Центрів культури та дозвілля. Центри культури та дозвілля розглядаються як багатофункціональні заклади культури, призначенням яких є проведення дозвілля всіх соціальних груп населення з наданням їм різноманітних можливостей активної творчої участі без спеціальної підготовки і відбору.

РОЗДІЛ 2.

МІСЦЕ КЛУБНОГО ЗАКЛАДУ В ЛОКАЛЬНИХ КУЛЬТУРНИХ ОСЕРЕДКАХ: ТРАДИЦІЇ, РЕСУРСИ ТА ПОТЕНЦІАЛ

2.1. Комунальний заклад «Центр культури та дозвілля» як культурна інституція.

Одна з останніх трансформацій досліджуваного клубного закладу була викликана процесами децентралізації, а саме створенням об'єднаної територіальної громади.

Так, відповідно до пункту тридцятого частини першої статті 26, статті 60 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, законів України “Про культуру”, “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань”, статті 36 Кодексу законів про працю України, Положення про мистецьку школу, затвердженого наказом Міністерства культури України від 09 серпня 2018 року № 686, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 вересня 2018 року № 1004/32456, рішення 50 сесії Мурованокуриловецької селищної ради 7 скликання від 16.10.2020 №970 “Про прийняття із спільної власності територіальних громад сіл та селищ Мурованокуриловецького району у комунальну власність територіальної громади селища міського типу Муровані Курилівці майна та цілісних майнових комплексів”, враховуючи клопотання комунального закладу “Мурованокуриловецький районний Будинок культури “Жовтень”, висновок постійної комісії селищної ради з питань фінансів, бюджету, планування соціально-економічного розвитку, інвестицій та міжнародного співробітництва, комунальної власності, житлово-комунального господарства, інфраструктури та транспорту, селищна рада вирішила перейменувати комунальний заклад “Мурованокуриловецький районний

Будинок культури “Жовтень” в комунальний заклад “Муровано-куриловецький Центр культури і дозвілля”.

Відповідно до цього було розроблено і затверджено Статут комунального закладу “Мурованокуриловецький Центр культури і дозвілля”, визначено граничну штатну чисельність комунального закладу, призначено директора.

Отже, відповідно до статутної діяльності Комунальний заклад “Мурованокуриловецький Центр культури і дозвілля» є комунальною власністю Мурованокуриловецької селищної ради. Засновником Закладу є Мурованокуриловецька селищна рада. Заклад підзвітний і підконтрольний відділу культури, молоді та туризму Мурованокуриловецької селищної ради, Мурованокуриловецькій селищній раді в межах передбачених цим Статутом та чинним законодавством. Заклад є юридичною особою, має печатку із своїм найменуванням, штамп встановленого зразка, бланк зі своїм найменуванням, ідентифікаційний код, майно, рахунки в органах Державної казначейської служби та діє на підставі Статуту.

Заклад утворений за принципом універсалізації на базі існуючих закладів культури з метою розвитку загального культурного простору. Заклад є бюджетною неприбутковою організацією і у своїй діяльності керується Конституцією України, Законом України “Про культуру”, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими документами органів державної влади та місцевого самоврядування, рішеннями селищної ради та її виконавчого комітету, наказами відділу культури, молоді та туризму Мурованокуриловецької селищної ради та Статутом. Заклад є бюджетною, неприбутковою установою та фінансується за рахунок коштів місцевого бюджету.

Новий юридичний статус заклад набув з дня його державної реєстрації відповідно до Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємств та громадських формувань.

Мурованокуриловецький ЦКД – це комунальний заклад, який об’єднує клубні заклади Мурованокуриловецької селищної ради в єдине

структурно-цілісне утворення, куди входять 27 структурних підрозділів (сільські заклади культури клубного типу та центр кіно), що розташовані на території Мурованокуриловецької селищної ради. Заклад надає функції адміністративного і методичного керівництва на основі його загального штату і обслуговується відділом культури, молоді та туризму Мурованокуриловецької селищної ради.

Правова трансформація закладу дозволила переглянути його функції на предмет якісного задоволення культурних потреб громадян у розвитку народної традиційної культури, підтримки художньої творчості, іншої самодіяльної творчої ініціативи, організації дозвілля, створення середовища для генерування нових ідей в галузі соціокультурного, інформаційно-освітнього простору, тощо.

Трансформація дозволила визначити пріоритетні напрями роботи, до яких віднесено:

- збереження, розвиток української культури, а також культур інших національних груп, що проживають на території Мурованокуриловецької селищної ради;
- популяризація нематеріальної культурної спадщини як національної культури;
- організація культурно-дозвілєвої діяльності жителів територіальної громади;
- формування, зберігання документально-інформаційних та інших культурних ресурсів;
- впровадження інноваційних та креативних форм дозвілєвої діяльності та створення сучасних центрів культурних послуг на базі існуючих закладів.

Визначено головні функції Закладу, серед яких є культурно-творча, виховна, пізнавальна, розважальна, просвітницька, методична функції.

При визначенні головних завдань, активна увага приділялась питанням що сприяють:

- створенню умов для задоволення культурно-дозвіллевих потреб населення;
- підтримці та збереженню осередків народних художніх промислів;
- розвитку аматорського мистецтва, самодіяльної народної творчості;
- створенню та організації діяльності творчих колективів, гуртків, студій, любительських об'єднань та клубів за інтересами, інших клубних формувань;
- підтримці соціально-важливих, культурно-творчих, пізнавально-розважальних, художньо-естетичних ініціатив;
- впровадженню нових форм організації дозвілля відповідно до потреб населення;
- наданню інформаційних та методичних послуг і консультацій сільським закладам культури та іншим закладам в організації змістовного відпочинку;

Переосмислені головна мета та види діяльності Закладу, які полягають у:

- створенні та організації діяльності творчих колективів, гуртків, студій, любительських об'єднань та клубів за інтересами;
- організації і проведенні фестивалів, оглядів, конкурсів, виставок та інших форм показу результатів творчої діяльності Закладу;
- організації молодіжного дозвілля, у тому числі проведення вечорів відпочинку, дискотек, молодіжних балів, карнавалів, дитячих ранків та інших розважальних програм;
- проведенні спектаклів, концертів, інших театральних-видовищних заходів, у тому числі за участю професійних творчих колективів та окремих виконавців;
- організації роботи лекторіїв, народних університетів, студій, курсів, проведення тематичних вечорів, усних журналів, творчих зустрічей, тощо;

- проведенні масових театралізованих свят, народних гулянь, обрядів, ритуалів відповідно до місцевих звичаїв і традицій.

Але це не повний перелік видів діяльності, законодавчо передбачено здійснення інших видів діяльності у встановленому законом порядку, які відповідають меті його створення і не заборонені чинним законодавством.

Трансформаційні процеси дозволили переглянути й структуру та основні принципи діяльності клубного закладу.

Так, структура Закладу визначається завданнями, напрямками та змістом його діяльності. Структурними складовими Закладу є: сільські клубні заклади культури, громадські формування, творчі колективи, асоціації, гуртки, студії, курси, консультаційні пункти, любительські об'єднання, інші ініціативні утворення.

Заклад культури забезпечує громадянам рівні права на участь в розвитку народної творчості, доступу до культурних надбань інформації дозвільних заходів незалежно від їх статі, віку, національності, освіти, соціального походження, політичних та релігійних переконань, місця проживання тощо. Структурні підрозділи, які входять до складу Закладу здійснюють свою діяльність з урахуванням запитів та потреб жителів Мурованокуриловецької територіальної громади, запроваджують найефективніші форми і методи культосвітньої роботи, реалізують заходи щодо забезпечення умов для відродження і розвитку культури українського народу.

Заклад самостійно планує свою діяльність відповідно до культурних потреб населення, виходячи із творчих можливостей та фінансових ресурсів; має право організовувати роботу клубних формувань, творчих об'єднань у приміщеннях інших закладів та установ (дозвіллевих об'єктах) відповідно до укладених угод.

КЗ «Центр культури та дозвілля» є базовим для сільських клубних закладів для надання практичної, методичної і організаційної допомоги, колективам аматорської художньої творчості, що діють в установах, організаціях і підприємствах інших установ і відомств. Відповідальні особи

вивчають та поширюють досвід роботи кращих закладів культури клубного типу, колективів, що діють на їх базі, як в цілому, так і в окремих напрямках діяльності.

Визначений принцип доступності та демократичності дозволяє залучати до участі в організаційно-масових заходах, дошкільні, позашкільні, загальноосвітні, професійно-технічні навчальні заклади, інші заклади та громадські організації.

Процеси децентралізації позначилися й на управлінській структурі клубного закладу, яке здійснюється відповідно до цього Статуту на основі поєднання прав Засновника щодо господарського використання майна та прав відділу культури, молоді та туризму Мурованокуріловецької селищної ради щодо контролю за здійсненням фахової, організаційно-методичної діяльності, контролю за цільовим використанням коштів селищного бюджету, фінансово-господарською діяльністю Закладу.

Засновник Закладу:

- затверджує Статут Закладу та змін і доповнень до нього шляхом затвердження Статуту в новій редакції;
- затверджує структуру та граничну штатну чисельність Закладу;
- призначення на посаду та звільнення з посади директора Закладу в порядку передбаченому чинним законодавством України;
- приймає рішення про ліквідацію та реорганізацію (злиття, приєднання, перетворення, поділ) Закладу;
- приймає рішення щодо закріплення нерухомого майна за Закладом на праві оперативного управління, про зміну правового режиму переданого майна, або вилучення такого майна.

Керівництво Закладом здійснюється директором, що призначається в порядку, встановленому законодавством України та несе повну відповідальність за виконання функцій Закладу. Заступник директора, творчі та інші працівники Закладу призначаються на посади і звільняються з посад його директором відповідно до законодавства України.

Керівник клубного закладу самостійно вирішує наступні питання:

- здійснює керівництво колективом Закладу та структурними підрозділами, забезпечує добір і розстановку кадрів, створює належні умови для підвищення їх фахового рівня, формує штатний розпис Закладу, який затверджується начальником відділу культури, молоді та туризму Мурованокуриловецької селищної ради;

- забезпечує контроль за виконанням планів, програм, культурно-дозвіллевих заходів, організаційно-масової та організаційно-методичної роботи Закладу, створює необхідні умови для розвитку народної творчості, культурно-дозвіллевої діяльності відповідно до запитів населення;

- представляє Заклад у всіх підприємствах, установах та організаціях і відповідає перед Засновником за результати діяльності Закладу;

- застосовує заходи заохочення та дисциплінарного стягнення до працівників Закладу;

- затверджує посадові обов'язки працівників Закладу;

- несе відповідальність за виконання покладених на Заклад завдань, результати фінансово-господарської діяльності, стан і збереження майна, переданого в користування Закладу;

- відповідно до трудового законодавства приймає, переводить і звільняє працівників;

- створює умови для високопродуктивної праці співробітників, використовуючи засоби матеріального та іншого заохочення, дисциплінарного та матеріального впливу;

- вносить в установленому порядку пропозиції стосовно відзначення державними нагородами, зокрема щодо присвоєння почесних звань;

- веде переговори щодо укладання колективного договору, укладає колективний договір, звітує та несе відповідальність за його виконання;

- удосконалює роботу з кадрами: створює умови для розвитку творчого потенціалу, поліпшує умови праці та відпочинку працівників,

забезпечує ефективну систему підвищення кваліфікації, оплати і стимулювання праці;

– створює належні умови працівникам Закладу для високопродуктивної праці, забезпечує додержання законодавства про працю, правил та норм охорони праці, техніки безпеки, соціального страхування.

Розпорядок роботи Закладу затверджується директором згідно правил внутрішнього трудового розпорядку та колективного договору, за погодженням начальника відділу культури, молоді та туризму Мурованокуриловецької селищної ради. Працівники Закладу підлягають періодичній атестації, порядок якої встановлюється чинним законодавством України. Напрямок, зміст та основні показники роботи Закладу визначаються річними планами роботи. Трудовий колектив Закладу складається із усіх працівників, які беруть участь у його діяльності на основі колективного договору, а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника. Інтереси трудового колективу у Закладі представляє профспілковий комітет або інший уповноважений трудовим колективом орган.

На сьогодні штатна чисельність КЗ «Центр культури та дозвілля» складається з:

№ з/п	Перелік посад	Кількість штатних одиниць
1.	Директор	1
2.	Художній керівник	1
3.	Культурорганізатор	1
4.	Методист	1
5.	Керівник народного колективу	8
6.	Керівник гуртка	1
7.	Хореограф	1
8.	Розпорядник танцювальних вечорів	1
9.	Інженер з охорони праці	1
10.	Інженер – звукооператор	1
11.	Водій	1
12.	Технічний працівник	2

13.	Робітник з обслуговування приміщення	0,75
14.	Двірник	0,75
	Всього:	21,5
	Структурні підрозділи (сільські заклади культури клубного типу)	
	Бахтинський сільський будинок культури:	
15.	Завідувач	1
16.	Художній керівник	0,75
	Вербовецький сільський будинок культури:	
17.	Завідувач	1
18.	Художній керівник	0,75
	Вищеольчедаївський сільський будинок культури:	
19.	Завідувач	1
20.	Художній керівник	0,5
	Дерешівський сільський будинок культури:	
21.	Завідувач	1
22.	Художній керівник	0,75
	Дружбівський сільський будинок культури:	
23.	Завідувач	1
24.	Художній керівник	1
	Жванський сільський будинок культури:	
25.	Завідувач	1
26.	Художній керівник	1
	Конищівський сільський будинок культури:	
27.	Завідувач	1
28.	Художній керівник	0,75
	Котюжанівський сільський будинок культури:	
29.	Завідувач	1
30.	Художній керівник	0,75
	Курашовецький сільський будинок культури:	
31.	Завідувач	1
32.	Художній керівник	0,75
	Михайловецький сільський будинок культури:	
33.	Завідувач	1
34.	Художній керівник	0,75
	Привітненський сільський будинок культури:	
35.	Завідувач	0,75
	Рівненський сільський будинок культури:	
36.	Завідувач	1
37.	Художній керівник	1
	Снітківський сільський будинок культури:	
38.	Завідувач	1
39.	Художній керівник	0,75
	Винограднянський сільський клуб:	

40.	Завідувач	0,75
	Галайковецький сільський клуб:	
41.	Завідувач	0,5
	Морозівський сільський клуб:	
42.	Завідувач	1
	Наддністрянський сільський клуб:	
43.	Завідувач	0,75
	Знаменівський сільський клуб:	
44.	Завідувач	0,5
	Роздолівський сільський клуб:	
45.	Завідувач	1
	Долинянський сільський клуб:	
46.	Завідувач	1
	Житницький сільський клуб:	
47.	Завідувач	0,5
	Нишовецький сільський клуб:	
48.	Завідувач	0,75
	Попелюхівський сільський клуб:	
49.	Завідувач	1
50.	Культурний організатор	0,5
	Перекоринецький сільський клуб:	
51.	Завідувач	0,75
	Берлядський сільський клуб:	
52.	Завідувач	0,75
	Степанківський сільський клуб:	
53.	Завідувач	1
54.	Культурний організатор	1
	Центр кіно:	
55.	Завідувач:	1
	Всього по структурних підрозділах:	35
	Всього по Закладу:	56,5

Особливого статусу набуває фінансово-господарська компонента у системі функціонування клубного закладу. Так, фінансово-господарська діяльність Закладу спрямована на виконання поставлених завдань та здійснюється відповідно до чинного законодавства та Статуту. Ведення бухгалтерського обліку, бухгалтерської, фінансової, податкової та статистичної звітності у Закладі здійснюється через відділ культури, молоді та туризму Мурованокуриловецької селищної ради у порядку, визначеному нормативно-правовими актами. Основним джерелом

фінансування є кошти місцевого бюджету які спрямовуються на вирішення соціальної та творчо-виробничої діяльності Закладу.

При цьому визначаються й додаткові джерела фінансування клубного закладу. Так статутом передбачено:

- надходження від орендної плати за користування майном, що закріплено за Закладом та платних послуг;
- добровільні грошові внески, пожертвування від підприємств та організацій, благодійних фондів, окремих меценатів і спонсорів, як громадян України, так і іноземних громадян;
- інші надходження, не заборонених законодавством.

При цьому, акцентується увага на забороні розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів Закладів, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

Отже, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 №1271 “Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури” має право надавати платні послуги. Ціни та платні послуги встановлюються та затверджуються згідно чинного законодавства. Контроль за фінансово-господарською діяльністю Закладу здійснюється відповідними установами та організаціями згідно з чинним законодавством.

Звісно, що створення ОТГ поставило питання щодо перегляду й майна та відповідно майнових прав. Так, майно закладу становлять основні фонди та оборотні кошти, а також матеріальні цінності, вартість яких відображається у окремому балансі. Майно, що закріплене за закладом є комунальною власністю Мурованокуриловецької селищної ради. Основні засоби належать закладу на правах користування, інше майно на правах оперативного управління. На зазначене майно не може бути звернено стягнення на вимогу кредиторів Закладу.

Джерелами формування майна Закладу є: кошти місцевого бюджету; благодійні внески; доходи, одержані від реалізації платних послуг, а також від реалізації інших видів творчо-виробничих програм; спонсорські кошти; інші джерела, не заборонені чинним законодавством України.

Здійснюючи право оперативного управління, заклад володіє, користується та розпоряджається зазначеним майном на свій розсуд, вчиняючи щодо нього будь-які дії, які не суперечать чинному законодавству. Відчуження майна, що є комунальною власністю і закріплено за закладом, здійснюється за рішенням засновником.

Відповідно до чинного законодавства заклад має право здавати в оренду нежилі приміщення, транспортні засоби, інвентар та матеріальні цінності, які за ним закріплені, окремим підприємствам, організаціям, установам та громадянам України, а також списання та вилучення їх з балансу за рішенням засновника. Збитки, завдані закладу в результаті порушення його майнових прав юридичними і фізичними особами відшкодовуються відповідно вимог чинного законодавства.

В постійному користуванні закладу знаходиться земельна ділянка з прилеглою територією, на якій розташована будівля Закладу, яка є власністю Мурованокуриловецької селищної ради. Усі питання формування, володіння, використання та розпорядження земельною ділянкою і правами, що стосуються земельної ділянки регулюються чинним законодавством України.

Передбачено також й умови (правові засади) припинення діяльності клубного закладу та можливість його реорганізації.

Так, ліквідація і реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) закладу проводяться з дотриманням вимог законодавства за рішенням засновника, рішенням суду чи господарського суду. При реорганізації і ліквідації закладу звільненим працівникам гарантується додержання їх прав та інтересів відповідно до трудового законодавства України. Ліквідація здійснюється ліквідаційною комісією, яка утворюється засновником або судом. Клубний заклад вважається реорганізованим або

ліквідованим з моменту виключення його з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємств та громадських формувань України.

При нових умовах існування клубного закладу досить активна увага приділялась перегляду функціональних обов'язків. Таким чином було прописано нові посадові інструкції працівників, які затверджувались директором. Саме директор має право переглядати та змінювати за необхідністю посадові інструкції працівників, з метою поліпшення діяльності клубного закладу. Особлива увага приділялась посадовим обов'язкам художнього керівника КЗ «Центр культури та дозвілля», так як саме художній керівник відповідає за якісні показники функціонування клубного закладу.

До загальних положень віднесено наступне:

- Художній керівник призначається на посаду та звільняється з неї наказом директора закладу і безпосередньо підпорядковується директору закладу. У процесі своєї діяльності завідувачка клубного закладу керується: Конституцією України, Законом України «Про культуру», постановами Кабінету Міністрів України, наказами, розпорядженнями та рекомендаціями вище стоячих керівних органів галузі культури та цією посадовою інструкцією.

На період тимчасової відсутності художній керівник може бути замінений методистом з питань клубної роботи. Художній керівник систематично обмінюється інформацією з питань, що входять у його компетенцію, з директором та творчими працівниками закладу.

До основних завдань та обов'язків художнього керівника є:

- Організація і планування творчої роботи закладу, щодо проведення культурно – мистецьких заходів, здійснює керівництво по постановці проведення масових заходів (фестивалів, культурно – мистецьких акцій, театралізованих видовищ і свят, народних гулянь, жанрових свят тощо);

- Участь у розроблені та складані сценаріїв, тематичних програм, ігрових форм колективного дозвілля, художньому оформлені та музичному супроводі заходів.

- Надання методичної та практичної допомоги клубним закладам селища в проведенні культурно – мистецьких заходів.

- Добір для колективів народної творчості репертуар.

- Проведення семінарів з керівниками клубних формувань.

- Організація вивчення та обмін досвідом роботи колективів народної творчості, їх огляди, фестивалі, виступи в районі, області.

- Співпраця з творчими спілками, місцевими поетами, композиторами, майстрами народної творчості, бібліотеками - філіалами, закладами освіти, будинком дитячої та народно творчості і іншими організаціями і установами.

- Забезпечення підвищення кваліфікації керівників гуртків, колективів шляхом проведення творчих лабораторій за жанрами семінарів, практикумів. Співпрацює в цьому питанні з обласним центром народної творчості, Вінницьким факультетом НАКККіМ.

Спільно з керівниками аматорських колективів художній керівник вживає заходів щодо стабільної їх роботи, підвищення виконавської майстерності. Керує одним чи кількома колективами відповідно до набутої в навчальному закладі спеціалізації. Планує роботу, забезпечує виконання планів художньої ради закладу.

Також, художній керівник відповідає за ведення журналу обліку роботи, планування та обліку роботи клубних формувань, яких є керівником, згідно Положення про клубне формування системи Міністерства культури України. Бере участь у підборі працівників на посади керівників аматорських колективів. Має право на матеріальне і моральне заохочення. 1 раз на 5 років підвищує свою кваліфікацію в НАКККіМ чи її факультеті.

Художній керівник КЗ «Центр культури та дозвілля» має знати, розуміти і впроваджувати свою професійну діяльність відповідно до

чинного законодавства, а саме нормативно-правові документи з питань організації культурно-просвітницької, дозвіллевої діяльності, захисту авторських прав. Діяти у полі визначених положень, рекомендацій, накази, постанов з питань розвитку народної художньої творчості, клубів, об'єднань громадян мистецького спрямування. Художні керівник має дотримуватися правила і норми охорони праці, виробничої санітарії та протипожежного захисту, правила внутрішнього трудового розпорядку.

Отже, проаналізувавши КЗ «Центр культури та дозвілля» як культурну інституцію, ми констатуємо, що клубний заклад зазнав сучасних трансформацій і викликано це було процесами децентралізації, а саме створенням об'єднаної територіальної громади. Діяльність Центру регулюється статутом, якій містить нормативні положення про мету закладу, основні принципи та завдання. Трансформації зазнала й структура клубних закладів в ОТГ, затверджено новий штатний розпис з відповідними посадовими обов'язками.

2.2. Традиція клубної справи Комунального закладу «Центр культури та дозвілля» смт. Муровані Курилівці, Вінницької області

Мурованокуриловецький районний Будинок культури введений в дію 1986 році.

Заклад культури клубного типу в селищі почав працювати у 20-ті роки ХХ століття. Даний заклад культури організував свою культурно-масову роботу сфер населення у пристосованому приміщенні Європейської синагоги.

Під час Німецької окупації фашисти використовували приміщення для утримання коней. Після звільнення селища у 1944 року перебудоване приміщення стало знову використовуватись як заклад культури. Тут використовувалась зала для глядачів за кількістю 250 місць, фойє та невеличкої службової кімнати для працівників. Тут проводилися культурні дозвілля населення, демонструвалися кінофільми, працювали колективи художньої самодіяльності. Особливо розвивались драматичний гурток, керівник Чернецька П.І. та хорівий керівник Веклюк В.Д.

З 60-х років повали активно діяти автоклуби та агітатори, як одна із ефективних форм пропаганди передового виробничого досвіду. Ефективно стали проводитись масові заходи з використанням технічних засобів.

Організовувались театралізовані мистецькі свята, огляди, конкурси, творчі звіти. За графіком театру народної творчості “Співає Поділля”, “Квітне талантами рідний наш край” та ін. Будинок культури став також і методичним центром по наданню методичної і практичної допомоги працівникам клубних закладів сіл та керівникам художньої самодіяльності.

На той час при РБК працювало 2 методисти з основних жанрів. Спрямовував роботу директор Будинку культури. Широко практикувались проведення обмінних концертів між селами, господарствами, які змагалися між собою по економічних показниках, та між районами. Традиційними стали новорічні щедрування “Радуйся земле”, свята Івана Купала, проводи зими, зустрічі весни, проводи механізаторів на жнива “В добру путь, комбайнери”. Організовувались змагання між клубними закладами за звання клубів “Відмінної роботи”. На той час такого звання із 52 установ було удостоєно 19. Справжніми ентузіастами клубної справи були: Богушинський В.М., Літвін В.С., Коваль В.В., Серветник Х.Л., Чернецька П.І., Копаничук В.Ф. та багато інших.

При Будинку культури діяло 17 колективів з основних жанрів, драматичний, хоровий, оркестр духових інструментів, художнього читання, хореографічний. Керівники Літвін В.С., Прокопчук П.І., Столяр В.М., Богушинський В.М., Бучковаська Т.М. У листопаді місяці 1987 року введено в дію Будинок культури "Жовтень". З тих пір він став справжнім вогнищем {культури, другою домівкою, де зігріваються людські душі і серця, патріотичного, естетичного і морального виховання. Будинок культури став справжнім продовжувачем впровадження в практичну діяльність традиційних і нових форм роботи.

У будні і свята сюди приходять люди, щоб задовільнити свої духовні потреби, проявити себе в тій чи іншій сфері творчої діяльності.

В будинку культури проводились і поводяться різноманітні цікаві і змістовні масові заходи. Характерними для того часу були тематичні вечори, лекції та бесіди, зустрічі з передовиками праці, вечори вшанування трудових династій, вшанування учасників бойових дій, вечори за професіями засідання клубів вихідного дня. Чільне місце в роботі будинку відводилось театралізованим масовим заходам. Серед них таким як: театралізовані Новорічні свята, свята-зустрічі весни "Прийди весно красна", "Славимо День Перемоги", на честь визволення селища від німецьких загарбників, свята Івана Купала та ін.

З творчо-мистецьких заходів проводились творчі звіти колективів художньої самодіяльності, які координувались так званим "Театром народної творчості". Свята хорового мистецтва "Співає Поділля", свята духової музики, телетурніри: "Сонячні кларнети" учасниками якого стали сім'я Ковалів, Чорпітів, аматорський чоловічий ансамбль с. Рівного. Проводились огляди-конкурси колективів за жанрами. Для систематичного обслуговування населення за місцем виробничої діяльності створювались концерти] бригади, які виступали за спеціальними, змістовними тематичними програмами. Цю роботу забезпечували 13 клубних формувань.

Перехідним переломним періодом став початок 90-х років. З часу утворення України, як незалежної держави, працівники будинку культури стали поєднувати в своїй практичній діяльності найбільш ефективні старі і нові форми роботи.

Ту важливу функцію, яку колись виконували автоклуби та художні агітбригади, нині забезпечують так звані світлиці. Вони активно почали висвітлювати зразки народної творчості. Тут на виставках демонструються кращі роботи місцевих умільців, вишивальниць Л. Камінської, Л. Кирилюк, І. Шемчук та ін.

Виставка художника-земляка Ф. Коновалюка, В. Вовка, фотовиставки Л.Власова. В честь відзначення урочистих подій у малій залі влаштовуються виставки декоративно-прикладного мистецтва, "Руки творчі - руки золоті". Вони є доповненням змісту того чи іншого масового заходу. Такі виставки влаштовуються до відзначення свят та звичаїв, що відбуваються в нашому селищі.

Наряду із традиційними формами роботи діяльності почали впроваджувати нові. Серед них: театралізовані масові заходи: "Селище

моє - гордість моя", "Україно - краю вільний і квітучий". Знайшли своє місце в роботі закладу культури такі нові форми як Поле чудес, КВК, дискотеки, карооке стала важливими формами для створення ефективного відпочинку молоді. На ряду з цим створюються нові клубні формування: клуб народної пісні "Берегиня", "Зіронька вечорова", "Клуб молоді сім'ї", в яких брали участь люди старшого віку і молодь. Ці колективи мали неабиякий вплив на виховання підростаючого покоління.

На той час заклад культури став важливим інформаційним центром з питань духовного відродження. Почали працювати любительські об'єднання "Вишиваночка" та "Господарочка", що говорять самі про себе. Тут працювало 14 клубних формувань, які спрямовували свою діяльність на забезпечення духовних потреб населення. Організовувалися огляди і конкурси колективів, творчі зустрічі з кращими колективами та окремими виконавцями, обмінні концерти, Різдвяні зустрічі на яких співали церковні та світські щедрівки й колядки.

Не залишалось поза увагою пісні, масові заходи, свята урожаю, та відзначення професійних свят. Виступи обмінними концертами в Новій Ушиці Хмельницької та Кельменцях Чернівецької області.

В арсеналі роботи використані досвід попередніх років став поштовхом для утвердження старих і створення нових форм клубної справи.

З 2003 року вступивши в третє тисячоліття кращі форми роботи почали вивчатися, узагальнюватися і впроваджуватися в життя і практику роботи всіх клубних установ району. В практичній діяльності працівники будинку культури використовують, традиційні так і нетрадиційні, форми роботи.

Щорічно тепер, як завжди відзначаються радісні дні Перемоги у Великій Вітчизняній війні, та визволення селища від німецьких окупантів. На честь 60-річчя Перемоги проведено фестиваль солдатської пісні "Пісня обпалена війною", мітинги-реквієми: "Слава народу-переможцю",

зустрічі з ветеранами вогнями та естафету "Від села до села". Творчий колектив будинку культури постійно дбає про урізноманітнення масових заходів, підвищення їх ефективності, надання їм нового змісту. Нині практикуються такі творчо-розважальні масові заходи: "Панночка Мурованокурилівчаночка", сімейні конкурсні вечори: "Моя сім'я - моя родина", Новорічні бал-маскаради, свята гумору, дні культури "Наш дім і нам приємно в нім". Проведено фестиваль народної пісні "Цілющі джерела Мурованокурилівщини". В роботі будинку культури є чималий досвід роботи набутий в попередні роки.

2004 рік був багатий на святкові події та ювілейні дати в житті як Мурованих Куриловець, так і всього району. Працівники районного Будинку культури взяли активну участь у проведенні заходів присвячених 350-річчю заснування села Кривохижинець, 600-річчю заснування села Михайловець, 510-ї річниці заснування Мурованих Куриловець, 80-річчю утворення району. Всі ці свята стали мистецьким дарунком не тільки для жителів району, але й для гостей, які були почесними гостями цих заходів.

Велику й відповідальну роботу, довелося провести працівникам районного будинку культури по підготовці творчого звіту району. Який довів, що вогнище творчості спалахнуло новими, яскравими самобутніми талантами і висвітлило імена кращих майстрів народного мистецтва. Також особливістю нашого творчого звіту стало, те, що майже половина репертуару було взято з цілющих джерел Мурованокурилівської землі, це творчість самодіяльних композиторів і поетів.

Сьогодні він став справжньою творчою лабораторією підготовки клубних працівників. На базі методичного кабінету діє школа молодого спеціаліста, тут проводяться консультації-бесіди з новопризначеними клубними працівниками. Проводяться семінарські заняття з питань клубної справи з обов'язковим переглядом показових масових заходів та їх обговорення, обмін досвідом. Ведеться практична робота по складанню сценаріїв масових заходів, формування репертуару тощо. Один раз на квартал проводяться семінари з керівниками гуртків за жанрами.

За обсягом і змістом методичної роботи районний будинок культури посідає одне із чільних місць в області. Отже, разом з тим він став базою для проведення семінарів-практикумів. Так в 1993 р. проведено інноваційний семінар з працівниками культури областей України, де переглянуто багато цікавих заходів.

У 2004 р. проведено семінар директорів будинків культури нашої області, де на базі Наддністрянського сільського клубу переглянуто і обговорено мистецьку акцію "Мистецтво одного села".

Отже, з давніх-давен славиться наша Мурованокуриловецька земля своїми талантами, народними звичаями, багатою історією. Мурованокурилівчани ревно зберігають свої національні та культурні традиції, які несуть у собі багату обрядову пісенність, що передається з покоління в покоління. Організація культурно - дозвілєвої діяльності, розвиток аматорських колективів, збереження та відродження народних звичаїв, обрядів – основні завдання роботи закладів культури району. На території Мурованокуриловецького району функціонує 34 заклади культури серед яких : 1 районний КЗ «Центр культури та дозвілля», 17 СБК, 17 СК. Їх діяльність забезпечують 81 працівників, з них 68 спеціалістів і 13 техпрацівників.

В закладах культури району діє 218 клубних формувань, з них 82 дитячих та 26 молодіжних, в яких займаються 2314 учасників. Любительських об'єднань та клубів за інтересами _60, дитячих _15_, 10 для молоді, в яких займається 583 учасника. У 2019 році було проведено 4560 культурно-мистецьких заходів, з кількістю відвідувачів 189426.

Одним із головних напрямків діяльності закладів культури району є розвиток аматорського мистецтва. В районі плідно займаються творчістю 158 різножанрових аматорських колективів та гуртків народної творчості, дитячих 67, 16 молодіжних, з них 10 колективів носять почесне звання *''народного аматорського''*. В колективах займається 1731 учасник.

Традиційними стали проведення фестивалів колядок та щедрівок «Різдвяне диво» та фестивалю – конкурсу дитячої та юнацької творчості «Різдвяні дзвіночки».

Одним з важливих напрямків роботи Будинку культури є відродження обрядів та традицій, популяризації їх у підростаючого покоління, шанобливого ставлення до духовних цінностей нашого народу. З цією метою було проведено ряд народознавчих заходів:

- Свято куті «Різдвяна гостина»;
- Етнографічний вечір "Від Різдва — свята гоного до Водохреща Божого";

- Українські вечорниці «Калита, наче сонце золота» з використанням народних традицій та місцевого фольклору;

- Районний фестиваль національної кухні «Щедра гостина Мурованокуриловеччини»;

- Ярмарок українських звичаїв та традицій «Від свята до свята»;

- Обрядове свято зустрічі весни «Колодія величаємо, весну зустрічаємо»;

- Театралізовані свята: «Медовий Спас», «Обжинковий коровай».

До Великодня проведено Мистецький проєкт «Пишемо писанку разом» та культурно-мистецьку акцію «Посвята в писанкарі». Особливо відзначалося народознавче свято «На Купала місяць сяє - землю звеличає», яке стало колыскою відродження народних звичаїв та обрядів. На святі відтворюються обрядові дійства: плетіння вінків, прикрашення Марени, запалення вогнища і стрибки через нього.

Були проведені культурно-мистецькі заходи з метою збереження, відродження народних традицій, звичаїв, обрядів української культури:

- Фольклорно-етнографічне свято «Колодія величаємо-весну зустрічаємо»;

- Районний дитячий фестиваль колядок та щедрівок «Різдвяні дзвіночки»;

- Естафета вшанування майстрів народної творчості району «Мистецтво, що дає хвилини насолоди»;

- Культурно-мистецька акція «Україна вишивана» (вшанування майстрів-вишивальниць);

- Фестиваль українських звичаїв та обрядів «Від свята до свята», в рамках проведення культурно-мистецької акції «Ярмарок традицій».

Пріоритетним напрямком діяльності районного Будинку культури у 2019 році стали заходи національно - патріотичного спрямування та реалізація комплексу заходів, присвячених ювілейним і пам'ятним датам, такі як:

- Культурно-мистецька акція єднання «Живий ланцюг» з нагоди 100-річчя Соборності України;
- Обласна естафета пам'яті «Слава захисникам України»;
- Фестиваль сімейної та родинної творчості «Українському роду нема переводу»;
- Естафета слави та пам'яті «Вічний вогонь пам'яті», до 75-ої річниці визволення України;
- Свято мужності і відваги «Козацькі забави-2019»;
- Патріотична акція «Уже ніхто не знищить Україну, вона в тобі, в мені, у кожному із нас» – до Дня вшанування Героїв Небесної Сотні;
- Урочистий мітинг, покладання квітів до меморіалу загиблим воїнам: «Ці грізні роки в нашій пам'яті завжди», тематичний концерт: «Встеляйте квітами дороги, - бійцям, що мир несли в наш край».

У збереженні і розвитку такого багатства нації визначну роль відіграє КЗ «Центр культури та дозвілля», який є окрасою і візиткою регіону, та однією з найсучасніших архітектурних споруд галузі культури області.

2.3. Клубний потенціал і ресурси в системі забезпечення культурно-мистецьких потреб людини

Майно КЗ «Центр культури та дозвілля» належить до спільної власності територіальних громад Мурованопуриловецького району і закріплене за Центром з правом оперативного управління. Вся матеріально-технічна база взята на облік і знаходяться в належному стані. Стан матеріально-технічної бази постійно переглядається та оновлюється. Так, у 2019 році для зміцнення матеріально технічної бази придбано: комп'ютер, ноутбук, 2 радіомікрофони, акустичну систему, пульт мікшерний, відеопроєктор та екран, здійснено капітальний ремонт хореографічного класу - на загальну суму 110, 0 тис. грн. На заробітну

плату працівникам КЗ «Центр культури та дозвілля» виділено 1615,8 тис. грн. спец. фонд 13,5 тис. грн., за оренду приміщення 9,5 тис. грн.

До потужного потенціалу КЗ «Центр культури та дозвілля» ми відносимо методичний кабінет, якій має сучасне оформлення і надає методичну та практичну допомогу 34 клубним закладам району. Методистами КЗ «Центр культури та дозвілля» було здійснено 37 виїздів в сільські заклади культури з наданням методичної та практичної допомоги.

Постійно проводилися творчі лабораторії за жанрами: хореографічного, вокально-хорового, фольклорно-етнографічного, любительських об'єднань та клубів за інтересами, на яких проводилися теоретичні, практичні заняття, обмін досвідом.

Протягом звітного року методико-інформаційна робота КЗ «Центр культури та дозвілля» проводилась і традиційно складалась із :

- надання методичної, інформаційної і практичної допомоги працівникам культури району;
- підготовки сценарних матеріалів та участь у проведенні культурно-мистецьких заходів;
- оформлення тематичних папок, картотек, викладок, виставок декоративно-прикладного мистецтва, репертуару для колективів художньої самодіяльності;
- допомога колективам художньої самодіяльності, у роботі майстрів декоративно-прикладного мистецтва, художньому оформленні клубних віталень та інше;
- підвищення кваліфікації працівників сільських закладів культури клубного типу.

Протягом поточного року було проведено 4 семінари-практикуми:

- «Збереження і популяризація нематеріальної культурної спадщини Мурованокуріловеччини на базі Попелюхівського КДЦ;
- «Основні напрями відродження фольклорного мистецтва в ЗККТ, методика роботи з фольклорними колективами» на базі Рівненського СБК;

- «Роль клубного закладу в розвитку громади в умовах сьогодення та запровадження креативних моделей культурного обслуговування населення»;

- Семінар – практикум для керівників театральних колективів та гуртків художнього читання.

В звітному році планомірно проводилися засідання ради відділу культури і туризму щодо організації роботи сільських закладів культури, приймалися відповідні рішення, встановлювалися строки ліквідації недоліків та встановлювалися відповідні дати виконання нових завдань.

На засіданні ради відділу культури і туризму були розглянуті питання:

- «Організація роботи аматорських колективів, як засіб реалізації творчих здібностей в закладах культури району»;

- «Організаційно творча робота керівників народних аматорських колективів в закладах культури району»;

- «Духовність і культурна спадщина – одне із пріоритетних напрямків роботи в закладах культури району»;

- «Співпраця сільських закладів культури з органами місцевого самоврядування, з загальноосвітніми закладами та приватними підприємствами в роботі клубних закладів району».

Протягом поточного року проводилися виробничі наради з працівниками сільських закладів культури, на яких висвітлювались питання про роботу клубних формувань, любительських об'єднань, пошук креативних форм роботи, ведення планово-облікової документації, підготовці та відзначенню народно-релігійних та державних свят, та інших важливих питаннях.

Один раз на місяць, згідно плану роботи, проводилися заняття з новопризначеними працівниками та з тими, хто не має спеціальної освіти, на яких використовувалися різні форми навчання : майстер-класи, групові та індивідуальні консультації, творчі лабораторії та анкетування.

Методистами КЗ «Центр культури та дозвілля» були розроблені сценарні розробки :

- «Вернісаж мистецьких заходів » - збірка сценаріїв для сільських ЗККТ району;

- «Нематеріальна культурна спадщина Мурованокуриловеччини – живий скарб України: здобутки сьогодення» - методичні рекомендації на допомогу сільським ЗККТ по виявленню та збереженню елементів нематеріально - культурної спадщини»;

- «Креативні форми дозвілля» - на допомогу клубним працівникам в організації дозвілля дітей та молоді;

- «Мурованокуриловеччина – пісень цілюще джерело » - репертуарна збірка на допомогу керівникам аматорських колективів;

- «Вінок калиновий сплітаю із звичаїв рідного краю» - збірка сценаріїв по відродженню місцевих народних обрядів, традицій, звичаїв, свят.

Для підвищення ефективності та якості культосвітньої роботи, розвитку художньої самодіяльності, виконавської майстерності аматорських колективів щорічно в районі проводяться обмінні концерти між сільськими закладами культури, що дає змогу перейняти досвід інших.

При методичному кабінеті створена і працює художньо-методична рада, куди входять представники громадських організацій, працівників освіти, дитячої музичної школи та бібліотеки. На її засіданнях обговорюються та затверджуються плани роботи, сценарії проведення масових заходів, репертуар колективів, програми концертів, а також введення нових форм і методів роботи.

Слід відзначити велику роботу з питань збереження, розвитку і популяризації фольклорної спадщини. Методичним кабінетом організовуються виставки декоративно-прикладного мистецтва, збирається і записується народна пісенна творчість району, проводяться свята фольклору, творчі акції, народознавчі свята.

Завдяки розвинутому потенційному ресурсу КЗ «Центр культури та дозвілля» працівники і учасники приймають участь в обласних культурно-мистецьких заходах:

- участь в XII- обласному фестивалі народної творчості «Скарби Поділля»;

- участь в обласному мистецькому проєкті «Молодь – майбутнє України» (XII- обласний фестиваль народної творчості «Скарби Поділля»);

- участь в обласному фестивалі «Різдвяне диво»;

- участь в обласному фестивалі інструментальної музики (с. Хоменки);

- участь в обласному конкурсі читців «Кобзар і Україна»;

- участь в обласній естафеті пам'яті «Слава захисникам України»;

- участь в II- обласному фестивалі авторської пісні «Вклонімося матері».

Пріоритетним напрямком КЗ «Центр культури та дозвілля» є робота з молоддю, яка традиційно спрямована на такі основні напрямки:

- національно-патріотичне виховання, а саме популяризації української культури, звичаїв традицій та обрядів, що прививає почуття патріотизму та любові до рідного краю;

- впровадження та розвиток креативних форм культурно-дозвілдової діяльності. З цією метою проводяться фестивалі дитячо-юнацької творчості, конкурсно-розважальні програми, конкурси юних виконавців, творчі змагання, розважально-інтелектуальні програми, квести, флешмоби, диско-вечорниці, спортивні ігри. Серед найбільш популярних є:

- районний дитячо-юнацький фестиваль колядок і щедрівок «Різдвяні дзвіночки»;

- районний конкурс читців «Кобзар і Україна»;

- фестиваль – конкурс дитячо-юнацької творчості «Зірки на сцені»;

- фестиваль дитячо-юнацької творчості «Мелодії дитинства» - до Дня матері;

- районний конкурс на звання «Юна Українка» - до Дня матері;
- фестиваль молодих, естрадних виконавців «Зоряний шлях»;
- вечір – розваг «Нас єднає дружба» - до Дня Молоді;
- культурно-мистецький проєкт «Країна казкових мрій» ;
- конкурсно-розважальна програма «Козацькі забави - 2019»;
- театралізоване свято «В український рідний край поспішає Миколай»;
- конкурс краси та таланту «Міс Мурованокурилівчанка-2019»;
- дитячий фестиваль «Smile fest»;
- культурно-мистецька акція «Посвята в писанкарі»
- театралізоване новорічне свято «Зимові викрутаси».

Особлива увага працівників КЗ «Центр культури та дозвілля» о приділяється сімейному дозвіллю шляхом залучення їх до творчої діяльності і відпочинку.

Сім'я - це одна з найважливіших форм організації життя людей, яка має фундаментальне значення як для окремої людини, особистості, так і для суспільства. Сім'я дає змогу задовольнити значну частину фізичних і духовних потреб людини.

З метою збереження та розвитку родинного мистецтва, організації сімейного дозвілля, за звітний період було проведено ряд заходів з організації сімейного дозвілля:

- Свято української родини «Родина, як зірка єдина»;
- Родинний вогник «Злагода в родині – багатство України»;
- Свято - вшанування багатодітних матерів «Ми матір називаємо святою»;
- Свято – вшанування мистецьких родин району «Добра родина – слава Україна»;
- Культурно-мистецька акція «Мурованокуриловецькі барви».

З метою відродження та збереження національних сімейних традицій, обрядів, родинних свят традиційним стало проведення заходів етнографічного спрямування благодійних акцій, Андріївських вечорниць

(грудень місяць), Свято Миколая (грудень місяць), Весела коляда (січень місяць), «Дівоча краса» до свята Івана Купала (7 липня).

Для забезпечення родинного дозвілля в сільських закладах культури методистами КЗ «Центр культури та дозвілля» розроблені методичні рекомендації та сценарії, а саме:

- «Організація сімейного дозвілля в сільських ЗККТ» (мет. реком);
- «На родинних ювілеях» - збірник сценаріїв сімейного відпочинку;
- «Серця двох» - сценарій вшанування сімейних пар, та інші.

Отже, КЗ «Центр культури та дозвілля» має досить давні і потужні традиції з організації дозвілля та продукування різноманітних культурно-дозвіллевих послуг. Маючи досить потужну матеріальну базу і ресурси працівники КЗ «Центр культури та дозвілля» створюють сприятливі умови для забезпечення різних соціально-вікових категорій відвідувачів Центру. Традиція, інновація, потенціал і ресурс КЗ «Центр культури та дозвілля» є активно обговорюваним питанням про що свідчить діяльність методичного центру.

Висновок до другого розділу.

Дослідивши у розділі місце клубного закладу в локальних культурних осередках, ми дійшли наступних висновків:

- Комунальний заклад «Центр культури та дозвілля» як культурну інституцію, ми констатуємо, що клубний заклад зазнав сучасних трансформацій і викликано це було процесами децентралізації, а саме створенням об'єднаної територіальної громади. Діяльність Центру регулюється статутом, який містить нормативні положення про мету закладу, основні принципи та завдання. Трансформації зазнала й структура клубних закладів в ОТГ, затверджено новий штатний розпис з відповідними посадовими обов'язками.
- Традиція клубної справи Комунального закладу «Центр культури та дозвілля» смт. Муровані Курилівці, Вінницької області є одним з

ключових елементів функціонування клубних практик. Мурованокуриловецький районний Будинок культури введений в дію 1986 році і має свої традиції у функціонуванні і створенні клубних заходів, які впроваджуються на своїй території Мурованокуриловецького району. Клубна система налічує 34 заклади культури серед яких : 1 районний КЗ «Центр культури та дозвілля», 17 СБК, 17 СК. Їх діяльність забезпечують 81 працівників, з них 68 спеціалістів і 13 техпрацівників. В закладах культури району діє 218 клубних формувань, з них 82 дитячих та 26 молодіжних, в яких займаються 2314 учасників. Любительських об'єднань та клубів за інтересами 60, дитячих 15, 10 для молоді, в яких займається 583 учасника. У поточному році було проведено 4560 культурно-мистецьких заходів, з кількістю відвідувачів 189426. У збереженні клубних традицій визначну роль відіграє КЗ «Центр культури та дозвілля», який є окрасою і візиткою регіону, та однією з найсучасніших архітектурних споруд галузі культури області.

- Клубний потенціал і ресурси КЗ «Центр культури та дозвілля» є достатніми для забезпечення культурно-мистецьких потреб людини. До потужного потенціалу КЗ «Центр культури та дозвілля» ми відносимо методичний кабінет, який має сучасне оформлення і надає методичну та практичну допомогу 34 клубним закладам району. Методистами КЗ «Центр культури і дозвілля» було здійснено 37 виїздів в сільські заклади культури з наданням методичної та практичної допомоги. При методичному кабінеті створена і працює художньо-методична рада, куди входять представники громадських організацій, працівників освіти, дитячої музичної школи та бібліотеки. На її засіданнях обговорюються та затверджуються плани роботи, сценарії проведення масових заходів, репертуар колективів, програми концертів, а також введення нових форм і методів роботи.

- Маючи досить потужну матеріальну базу і ресурси працівники КЗ «Центр культури та дозвілля» створюють сприятливі умови для забезпечення різних соціально-вікових категорій відвідувачів Центру. Традиція, інновація, потенціал і ресурс КЗ «Центр культури та дозвілля» є активно обговорюваним питанням про що свідчить діяльність методичного центру. Майно КЗ «Центр культури та дозвілля» належить до спільної власності територіальних громад Мурованокуріловецького району і закріплене за Центром з правом оперативного управління. Вся матеріально-технічна база взяті на облік і знаходяться в належному стані. Стан матеріально-технічної бази постійно переглядається та оновлюється.

РОЗДІЛ 3.

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ПОСЛУГ ЯК ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ КЗ «ЦЕНТР КУЛЬТУРИ ТА ДОЗВІЛЛЯ»

3.1. Народні художні промисли як об'єкти виставкової послуги

Одним з основних завдань КЗ «Центр культури та дозвілля» є збереження, відродження та розвиток народних художніх промислів. Зберігати і примножувати історію краю та свого родоводу, відроджувати старовинні звичаї, традиції та обряди було і залишається пріоритетним напрямком роботи працівників культури. З цією метою в районі створено 7 гуртків образотворчого мистецтва, з них (6 дитячих, 1 молодіжний), в яких налічується 76 учасників, та 8 гуртків декоративно-ужиткового мистецтва, з них (6 дитячих), в яких налічується 93 учасника.

Мурованокуриловеччина славиться майстрами декоративно – прикладного мистецтва, який є 16, це майстрині – вишивальниці : Бабій

Валентина Іванівна, Кирилюк Антоніна Миколаївна, Черешнюк Світлана Василівна, Чубач Надія Степанівна, Власова Ніна Захарівна, Ягусевич Ганна Романівна, Камінська Любов Іванівна, Коврига Тетяна Григорівна, Бойко Таїсія Федорівна, Саранчук Леся

Миколаївна, Павленко Катерина Прокопівна, Кухар Інна Віталіївна, Штефанюк Константин – майстер художньої вишивки, та гобелену, Новик Оксана Миколаївна, Столяр Тетяна Василівна – саме вони є учасниками Клубу майстрів народної творчості, керівником якого є методист РБК Фельчина Катерина.

З метою популяризації національних традицій, звичаїв, збереження історій рідного краю учасники клубу є активними учасниками різних культурно-мистецьких заходів.

При Мурованокуриловецькому КЗ РБК «Жовтень» працює студія декоративно-ужиткового мистецтва «Рукодільна Тайстра», керівником якої

є Оксана Новик. В студії займається 15 дітей різних вікових груп: від учнів середніх класів - до старшокласників. Кожен з них може знайти тут справу до душі, адже навчальний матеріал, підібраний керівником, є завжди актуальним, і відповідає запитам та інтересам дітей.

Щоб дати можливість кожній дитині реалізувати свої таланти та творчі здібності під час занять – Оксана Миколаївна приділяє велику увагу індивідуальній роботі з гуртківцями, використовує креативні форми роботи.

Мета гуртка – залучити гуртківців до активної праці, привити любов до народної творчості, збагатити духовний світ дітей, навчити їх розуміти прекрасне. За час роботи гуртка було виготовлено чимало сувенірної продукції, яку згодом було представлено на ярмарках, що дало можливість активізувати роботу КЗ «Центр культури та дозвілля» по виконанню платних послуг.

В студії надаються майстер-класи для працівників сільських закладів культури, для покращення роботи сільських ЗККТ з організації дозвілля молоді. В плані роботи гуртка : в'язання спицями та гачком, бісероплетіння, плетіння стрічками з газет, канзаші, плетіння із соломи, лялька-мотанка.

Жіноча вишиванка – це одяг з глибокою історією.

У наш час її популярність не перестає завойовувати все більше прихильниць. При КЗ «Центр культури та дозвілля» діє любительське об'єднання вишивки бісером «Традиція в часі», де створюється сучасний вишитий одяг, керівником якого є Тетяна Столяр. Вишиванка – це не тільки модна етнічна річ, але й універсальний предмет одягу.

Повсякденний образ заграє новими стильними фарбами, а на урочистому заході всі погляди будуть направлені на вас.

Якщо ви бажаєте навчитися вишивати вишиванки бісером, які викликатимуть максимум уваги та захоплених поглядів, то запрошуємо

Вас відвідати любительське об'єднання вишивки бісером «Традиція в часі».

Протягом звітного року в картинній галереї КЗ «Центр культури та дозвілля» вабили розмаїттям виставки декоративно-ужиткового

мистецтва, за звітний період їх налічувалося - 15 , які відвідали 1755 учасників. На виставках самобутні майстри демонстрували свої найкращі роботи: ікони, ткані рушники, скатерки, килими, жіночий одяг, вироби з дерева, бісеру, декоративного розпису, сувеніри.

Відвідувачі з захопленням оглянули виставки декоративно – прикладного мистецтва, з них :

- Конкурсні роботи на здобуття премії ім. Федора Коновалюка;
- Виставка до Міжнародного дня захисту дітей «Світ очима дітей»;
- Виставка –продаж Новорічно-Різдвяних виробів ;
- «Гуртом святкуємо – в Новий рік крокуємо!» – виставка новорічно-різдвяних виробів;
- «Живопис на склі» – виставка творчих робіт професійної художниці Тетяни Семенюк смт Муровані Курилівці;

- Онлайн виставка дитячих малюнків «Матуся рідненька, ти мій оберіг», до Дня матері;

- Фотовиставка робіт «Мурованокуриловеччина в об'єктиві» професійної художниці Олени Косінської, до Дню селища;

- «За честь! За славу! За народ!» – виставка матеріалів про земляків, які захищали і продовжують захищати кордони України, приурочена Дню захисника України та Дню українського козацтва;

- Виставка-продаж страв національної кухні районного фестивалю національної кухні «Щедра гостина Мурованокуриловеччини»;

- Он-лайн Великодня виставка «Писанковий рай»;

- Он-лайн виставка декоративно

– прикладного мистецтва до Дня селища «Мурованокуриловецькі барви»;

- Он-лайн експозиція дідухів «Пахне хліб любов'ю трударів», до Дня працівників сільського господарства.

На території Мурованокуриловецького району нараховується 155 народних умільців.

В районі немає жодного села де б не збереглись надбання наших пращурів. Приємно відзначити те, що в наш час є люди, які

зберігають національні традиції відтворюючи їх у своїх власних виробках, з притаманним лише їм стилем роботи. Так протягом року, працівниками сільських закладів культури було організовано 170 виставок, декоративно-ужиткового мистецтва, які

відвідали 12351 глядачів, зокрема: до обрядового свята Стрітіння, до Воскресіння Господнього, до Дня матері, до свята Трійці, до 24-ої річниці Конституції України, до 29-ої річниці Незалежності України.

Бахтинська територіальна громада: Трачук Володимир Петрович - художник, Притуляк Палагея Григорівна – коровайниця та майстер вишивки, Комаровська Валентина Михайлівна - майстер вишивки, Притуляк Володимир Петрович – майстер по дереву, Кондратюк Надія Аксентіївна – вишивальниця, Гойчук Галина Антонівна – вишивальниця, Трачук Галина Петрівна – вишивальниця, Матієк Раїса Миколаївна – вишивальниця, Притуляк Ольга Миколаївна – в'язальниця, Іванцова Алла Анатоліївна – вишивальниця, Фалалеева Тетяна Василівна – в'язальниця, Баланюк Любов Іванівна – в'язальниця, Галкіна Галина Федорівна – вишивальниця, Лісова Світлана Іванівна – майстер бісероплетіння.

Вербовецька територіальна громада: Глуха Інна Вікторівна – майстер вишивки, Жучковська Валентина Борисівна – майстер вишивки, Дранович Лідія Олександрівна – майстер вишивки, Сорокатиук Ніна Василівна – ткаля, Грохольська Галина Мар'янівна – майстер вишивки, Буртна Катерина Василівна – майстер вишивки, Андрійчук Микола Петрович – майстер лозоплетіння, Шимко Афанасій Андрійович – майстер плетіння з соломи, Мількевич Ярослава

Іванівна – вишивальниця, Таманюк Лідія Андріївна – вишивальниця. Вищеольчедаївська територіальна громада є такі майстри декоративно-прикладного мистецтва : Близнюк Марія Омелянівна – майстер вишивки, Близнюк Текля Іванівна – майстер вишивки, Максимова Ніна Яківна – майстер вишивки,

Микитюк Ольга Яківна – майстер вишивки та в'язання, Яворська Галина – вишивальниця, Зацерковна Броніслава – коровайниця, Романевич Олена – коровайниця, Семенюк Марія – коровайниця, Чорний Олексій – тесля, Войцеховський Олександр – тесля, Зацерковний Володимир – тесля, Підгорний Микола – тесля.

Галайковецька територіальна громада: Гусарська Галина Олександрівна – коровайниця, Храпко Галина Костянтинівна – ткаля, Палій Марія Арсеніївна – вишивальниця, ткаля, Трачук Григорій Степанович – тесляр, Хміль Любов Андріївна – коровайниця, Кременник Світлана Іванівна – коровайниця, Кузь Світлана Іванівна – вишивальниця.

Дерешівська територіальна громада славиться своїми майстрами: Гордійчук Ганна Василівна – майстер вишивки, Гордійчук Любов Петрівна – в'язальниця, Боднар Ганна Василівна – майстер вишивки, Куриця Михайло Лукович – різьбяр, Янкевич Віталій Станіславович – художник, Семенюк Катерина Фадеївна – коровайниця, Куриця Ганна Михайлівна – коровайниця.

Долинянська територіальна громада: Гудзь В'ячеслав Іванович – скульптор, Ткач Марія Іванівна – вишивальниця, Гуменюк Галина Адольфівна.

Жванська територіальна громада : Погребняк Надія Миколаївна – писанкарка, Рутковецька Ганна Петрівна – художниця, Мовчан Ганна Іванівна - ткаля, Мельник Марія Онуфріївна – коровайниця, Козак Надія Федорівна – коровайниця, Боднар Євгенія – вишивальниця, Стародуб Марія Іванівна – коровайниця, Храпко Ірина Степанівна – ткаля, Стародуб Надія Василівна – майстер вишивки,

Конищівська територіальна громада :

Швайко Наталя Миколаївна – майстер

вишивки, Гончарук Ольга Валеріївна – майстер вишивки, Леськова Тетяна Іванівна – майстер вишивки, Магдїй Надія Леонідівна – майстер вишивки, Магдич Валентина Яківна – поетеса, Гелетюк Володимир Борисович, Серветник Валентина Іванівна – майстер вишивки, Мазур Лідія Степанівна – майстер вишивки, Крук Ольга Василівна – вишивальниця, Дзирук Ніна Василівна- вишивальниця, Покойова Ольга Григорівна – вишивальниця, Гелетюк Володимир Борисович – різьбяр, Магдич Сергій Васильович – столяр – тесля, Чайник Микола Петрович – столяр – тесля, Шульга Єфросинія Францівна – коровайниця, Лічман Галина Петрівна – коровайниця, Чорна Марія Петрівна – коровайниця, Гнатишина Людмила Федорівна – коровайниця.

Курашовецька територіальна громада : Запрута Євгенія Гаврилівна – майстер вишивки, Халуп'як Тетяна Іванівна – коровайниця, Гончарук Марія Степанівна - коровайниця, Джерук А. С. – вишивальниця, Онуфрійчук Є. Д. – ткаля.

Котюжанівська територіальна громада : П'ясецька Надія Миколаївна – коровайниця, Лангер Ольга Олександрівна – майстер вишивки, Панченко Олена Миколаївна – вишивальниця, Сенік Наталія Володимирівна – майстер паперопластики та бісороплетіння.

Лучинчицька територіальна громада: Підопригора Валентина Борисівна – майстер вишивки, Грицюк Валентина Григорівна – майстер вишивки, Бачара Надія Іванівна – майстер вишивки, Вавшко Ганна Павлівна – майстер

вишивки, Гринник Галина Петрівна – майстер вишивки, Слободянюк Марія Наумівна – майстер вишивки, Вегера Ганна Павлівна – в'язальниця, Кирилішен Валерій Петрович – різьбяр, столяр, Кремінська Ніна Гнатівна – коровайниця, Кушнір Галина Максимівна – вишивальниця.

Лучинецька територіальна громада: Грот Галина Петрівна – майстер вишивки, Сулима Марія Семенівна – майстер вишивки, Войтова Ніна

Фомівна – вишивальниця, Лисак Галина Володимирівна – вишивальниця, Грот Ганна Іванівна – вишивальниця, Губиліт Тамара Володимирівна – в'язальниця, Кращенко Юрій Миколайович – столяр, Грицюк Віктор Васильович – столяр, Останіна Надія Іванівна – коровайниця, Гусятник Галина Іванівна – коровайниця.

Морозівська територіальна громада :
 Погрибенко О. Д. – вишивальниця, Войцехівська Л. О. – вишивальниця, Базишена Т. С. – художниця, Головатюк О. Є. – плетіння виробів з соломи.

Михайловецька територіальна громада :
 Ужвюк Руслан Анатолійович – майстер вишивки, Семенюк Василь Павлович – художник, Рудь Лідія Степанівна – майстер вишивки, Ткач Галина Іванівна – майстер вишивки, Косаковська Ірина Василівна – вишивальниця, Парчевська Валентина Василівна – вишивальниця.

Наддніс
 трянська територіальна громада : Білокінь Ганна Савівна – ткаля, Василь Пантелеймонович Семенюк – різьбяр, Лідія Петрівна Пономаренко – писанкарка, Віктор Григорович Мельник – художник.

Обухівська територіальна громада:
 Гупал Євгенія Василівна – майстер вишивки, Царюк Зінаїда Григорівна – коровайниця, Сулима Ольга Олексіївна – майстер вишивки, Палкіна Лідія Ігорівна – майстер вишивки, Бабій М. П. – художник, Пасічник А. М. – художник.

Петриманська територіальна громада : Загороднюк Ольга Миколаївна - майстер вишивки, Дудак Катерина Петрівна - майстер вишивки, Станківська Ніна Григорівна – майстер вишивки, Загородна Ольга Миколаївна – вишивальниця.

Попелюхівська територіальна громада : Николайчук Наталія Василівна – майстер вишивки, Добровольська Лідія Тимофіївна – майстер вишивки, Брижак Марія Онуфріївна – майстер вишивки.

Плосківська територіальна громада: Чубач Марія Яківна – майстер вишивки, Кізян Марія Лукашівна – майстер вишивки, Підпригора Ганна Миколаївна – майстер вишивки, Матієк Надія Григорівна – вишивальниця.

Роздолівська територіальна громада: Луп'як Ольга Григорівна – майстер вишивки, Єрмаков Вячеслав Михайлович – художник, Сьомик Фросина Павлівна – майстер вишивки, Остапчук Анастасія Іванівна – майстер вишивки, Матвієнко Надія Володимирівна – майстер вишивки, Хобашеску Олена Вікторівна – майстер вишивки, Хобашеску Михайлина Олександрівна – майстер вишивки, Фурман Ніна Степанівна – майстер вишивки, Маруняк Олена Михайлівна – майстер вишивки, Маруняк Ольга Іванівна – майстер вишивки, Шевченко Людмила Григорівна – майстер вишивки, Антонюк Ганна Максимівна – майстер вишивки, Кравчук Ніна Михайлівна – майстер вишивки, Кушнір Антоніна Сергіївна – майстер вишивки, Українець Валентина Василівна – в'язальниця, Антонюк Ганна Максимівна – вишивальниця, Кушнір Антоніна Сергіївна – вишивальниця, Кравчук Ніна Михайлівна – вишивальниця, Малярчук Ніна Андріївна – вишивальниця, Жилівський Віктор Володимирович – різьбяр,

Бриндак Зоя Василівна – вишивальниця, Головатюк Зінаїда Михайлівна – в'язальниця.

Рівненська територіальна громада: Корначук Петро Васильович – різьбяр, Дзіньовська Надія Василівна – майстер вишивки, Грималюк Володимир Григорович – різьбяр, Яровик Григорій Юхимович – різьбяр, Лимар Галина Семенівна – вишивальниця, Луп'як Любов Миколаївна – художниця.

Снітківська територіальна громада : Суська Людмила Адольфівна – майстер вишивки, Васютинська Галина Іванівна – майстер вишивки, Ковальчук Марія Іванівна – майстер вишивки, Качуровський А. Ф. – художник, Саранчук К. Ю. – вишивальниця, Саранчук А. В. –

вишивальниця, Зарівняк В. В. – коровайниця, Кирилюк А. О. – коровайниця, Моргун С. С. – коровайниця.

Степанківська територіальна громада: Браницька Юлія Віталіївна – в'язальниця, Бобилева Надія Степанівна – коровайниця, Ластовляк Надія Петрівна – вишивальниця, Самохвал Ганна Іванівна – в'язальниця, Білосор Галина Володимирівна – в'язальниця, Богдан Ганна Григорівна – коровайниця, Григулець Ганна Петрівна – коровайниця.

У 2020 році приймали участь в обласному онлайн конкурсі по виготовленню кращого дідуха «Дідух - української родини оберіг», де зайняли 1 місце.

Отже, КЗ «Центр культури та дозвілля» ініційовано активну участь майстрів народних художніх промислів ОТГ у популяризації мистецького потенціалу. Активна участь у виставкових заходах дозволяє поширити культуротворчий потенціал майстрів, активізувати зацікавленість різних вікових категорій до ручної праці, а також виявлення унікальної та неповторної майстерності, що має стати візитівкою культурного простору Мурованокуриловеччини.

3.2. Планування як трансформаційна перспектива діяльності

КЗ «Центр культури та дозвілля»

Подальша діяльність КЗ «Центр культури та дозвілля» актуалізується і визначається в перспективному плануванні, що дозволяє трансформувати послуги що надаються центром. Всі заплановані перспективні трансформації відповідають основним засадам та пріоритетним напрямкам державній культурній політиці.

Саме перспективне планування роботи КЗ «Центр культури та дозвілля» дозволить ефективно трансформувати культурні послуги Центру.

Питання планування розглядаються на засіданні художньої ради. Під головуванням директора КЗ «Центр культури та дозвілля» розглядаються питання:

1 квартал:

- Про підготовку та проведення заходів Новорічно – Різдвяного циклу (згідно плану роботи);
- Організація проведення етно-фестивалю «Вертеп Fest», фестивалю національної кухні « Щедра гостина Мурованокуриловеччини».

2 квартал:

- Організація проведення заходів 2 кварталу (згідно плану роботи);
- Про проведення комплексної перевірки творчої та фінансово – господарської діяльності КЗ «Центр культури і дозвілля»;
- Про підготовку та проведення III - обласного фестивалю авторської пісні « Вклонімось матері» на базі Долинянського СК;
- Організація та проведення мистецьких акцій: « Мистецтво одного села», « Мистецькі вихідні», « Україна має таланти».

3 квартал:

- Про підготовку та проведення культурно – масових заходів 3 кварталу (згідно плану роботи);

- Участь в XIV обласному фестивалі народної творчості «Скарби поділля» з нагоди відзначення 30-ї річниці незалежності України;
- Про заходи з питань організаційно – методичної роботи методичного кабінету ЦКД;
- Про організацію проведення обласного фестивалю ткацтва «Ткацтво без меж» на базі Жванського СБК;
- Про організацію та проведення фестивалю народних музик «Музичне перевесло» на базі Рівненського СБК.

4 квартал:

- Про підготовку та проведення культурно – масових заходів 4 кварталу (згідно плану роботи);
- Про організацію та проведення етно – проекту «Цілющі джерела Мурованокуриловеччини» на базі Михайловецького СБК.
- Звіт про творчу роботу КЗ «Центр культури та дозвілля» перед громадою селища;
- Про звітність та планування роботи Центру на 2022 рік.

Особлива увага приділяється плануванню масових заходів.

Січень:

- Заходи Новорічно–Різдвяного циклу «Від Різдва до Водохреща»;
- Обласний он-лайн фестивалі колядок і щедрівок «Різдвяне диво»;
- Он-лайн фестиваль колядок та щедрівок «Вертеп Fest»;
- Обрядове свято “Хай святиться-веселиться святая Йорданська водиця”;
- Цикл заходів до Дня Соборності України: «Навіки не роздільна Соборна Україна».

Лютий:

- День вшанування учасників бойових дій на території інших держав: «Співдружність поколінь» (зустріч з воїнами-ветеранами Афганської Війни);
- Свято сімейних традицій «Наш весільний ювілей» - до Дня Святого Валентина;

- Віче – реквієм «Небесна сотня у вирій полетіла» - до дня вшанування пам'яті героїв Небесної Сотні.

Березень:

- IV- фестиваль національної кухні «Щедра гостина Мурованокуриловеччини»;

- Он-лай вернісаж музичних вітань «Жінки-це квіти України» - до Міжнародного дня прав жінок і миру. - поетично-музичний фестиваль – конкурс «Нам світить геній Кобзаря»;

- участь в обласному конкурсі читців «Кобзар і Україна»; - заходи з відзначення 77-ої річниці визволення селища від фашистських загарбників.

Квітень:

- конкурс_гуморесок та гумористичних дійств та пісень « Сміх для всіх»;

- Цикл заходів до 35-ої річниці Чорнобильської трагедії «Голосить дзвін стривожено у квітні» (за окремим планом).

Травень:

- Народознавчий етнодень «Хай розквітне Україна, як погожі дні весна», в програмі: майстер клас з розпису писанок, виставка великодніх сувенірів «Великодній подарунок»;

- Фольклорно – етнографічний фестиваль веснянок, гаївок та автентичних пісень; народознавчий ігроленд «Писанкове Воскресіння»;

- Народне гуляння для жителів громади « Великдень - символ миру та добра»;

- Благодійний ярмарок;

- Національно-патріотична акція «Війна. Перемога. Пам'ять», з відзначення 76-ої річниці Перемоги над нацизмом у Європі;

- Мистецький фестиваль – конкурс дитячої та юнацької творчості «Зірки на сцені»;

- Фольк - майдан «Величальна пісня матері»;

- Культурно-мистецька акція «День вишиванки єднає українців»- до дня вишиванки;

- Мистецький проєкт «Сім'я і родина – це вся Україна» - до Міжнародного дня родини, в програмі: вшанування багатодітних родин «В душі бринить струна єдина – родина, мама і дитина», фотоколаж «Сім'я в об'єктиві».

Червень:

- Талант-шоу «Золотий голос Мурованокуриловеччини Діти» - до дня Захисту дітей;

- Театралізоване свято “Зелені святки завітали - духовні скарбниці надбали”;

- День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні «Шануймо живих, пам'ятаймо загиблих»;

- Урочистості з нагоди 25-ої річниці Конституції України «Живи та міцній, українсько Державо» (за окремим планом);

- Конкурс краси і таланту «Краса по- українськи» до Дня молоді.

Липень:

- Фольклорно –обрядове дійство «Купальське перевесло»;

- III обласний фестиваль авторської пісні « Вклонімось матері»;

- Мистецькі вихідні «Райдужне казкове літо»;

- Свято першого снопа «Мистецька толока».

Серпень:

- Культурно-мистецькі заходи в рамках відзначення 29–ої річниці затвердження Українського Прапора та Тризуба, та 30-ої річниці Незалежності України «З любов'ю вічною до тебе, рідний краю!» (за окремим планом);

- XIV обласний фестиваль народної творчості « Скарби поділля» з нагоди відзначення 30–ої річниці незалежності України;

- Фестиваль народного мистецтва та виставково-ярмаркове дійство “Спас іде - гостей веде”;

- Обласний фестиваль ткацтва «Ткацтво без меж» с. Жван.

Вересень:

- Культурно – мистецькі заходи до Дня знань;
- Цикл заходів до Дня Селища «Квітуй, Мурованокуриловеччино моя, в барвистім вінку України!»;
- Огляд – конкурс дитячих колективів територіальної громади «Талантами уславлена земля, це рідна Мурованокуриловеччина моя»;
- Культурно-мистецький проєкт «Жінки за мир у всьому світі» до Міжнародного Дня миру: свято вшанування матерів воїнів ООС та АТО «Їхнє життя змінила війна»;
- Святкова зустріч з працівниками бібліотеки до Всеукраїнського дня бібліотек;
- Етно-проєкт «Цілющі джерела Мурованокуриловеччини» на базі Михайловецького СБК.

Жовтень:

- Цикл заходів «Шануймо свинину та мудрість» до Міжнародного дня людей похилого віку та Всесвітнього року милосердя (за окремим планом);
- Культурно-мистецький проєкт «Мужні та незламні» : пісенна travel «Доблесні сини України», козацькі звитяги «Хай живе козацька воля ! Хай живе козацький дух!» до Дня козацтва;
- Урочистості з нагоди Дня захисника України « Героям слава», Святкова хода з нагоди вшанування борців за волю України «Нехай святиться у віках в борні здобута Україна»; Кіноклуб під відкритим небом «Сила нескорених»;
- Фестиваль народних музик «Музичне перевесло» на базі Рівненського СБК;
- Естафета слави та пам'яті „ Вічний вогонь пам'яті ” до 77-ої річниці визволення України.

Листопад:

- Урочистості з нагоди Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народної творчості «Моя пісня в душі, моє доля в культурі»;

- Художній керівник Професійне свято «Щедрість душі людської» до Дня працівників соціальної сфери;
- Святкове дійство «Хай працю вашу славлять щиро люди» до Дня працівників сільського господарства;
- Патріотична акція «Наш дух не зламати, свободу не вбити!» до Дня Гідності та Свободи;
- Віче – скорботи «Не погасне пам'яті свіча» до Дня пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій.

Грудень:

- Фестиваль української патріотичної пісні «Пам'ять, що пронизує серця», з нагоди Дня Збройних Сил України, Фото-колаж «Героїв стежина – від батька до сина»;
- Благодійна творча акція «Добром і любов'ю серце обігріємо» до Міжнародного дня інвалідів;
- День вшанування «Волонтер року – Душею прагнемо до миру» до міжнародного Дня волонтера;
- Фото-челендж «Українська хустка – берегиня роду» з нагоди Всесвітнього дня української хустки;
- Цикл Новорічно–Різдвяних заходів «Свята, що дарують надію» (за окремим планом роботи).

Досить потужним споживчим ефектом користуються святкові заходи присвячені професійним святам. Такі акції дозволяють звернути увагу на кожен професійну групу, відзначити особливості їх професійної діяльності і значення цієї професії.

Протягом року організуються і відзначаються:

- Святкова програма «Святкові вітання та найкращі побажання» до Дня медичного працівника;
- Мистецька вітальня «Прийміть вітання наші щирі» до Дня підприємця;
- Вечір – зустріч «Разом працюємо, разом відпочиваємо» до Всесвітнього дня бібліотек;

- Урочистості та святковий концерт з нагоди дня працівників освіти;
- Святкова програма «Люди доброї душі» - до дня працівників соціальної сфери;

- Урочистості та святкова програма «Душевну пісню Вам даруємо, на радість, щастя, на добро» для працівників місцевого самоврядування;

- Розважальна програма « Зі святом, Вас, працівники порядку» до Дня поліції.

Перспективним напрямком планування робіт КЗ «Центр культури та дозвілля» є трансформація форм і методів роботи методичного центру.

Основні напрямки діяльності закладу, як методичного центру полягають у:

- організаційно-методичне забезпечення діяльності сільських закладів культури: розвиток аматорського мистецтва, пошук та популяризація кращих зразків народної творчості, залучення населення різних вікових категорій до участі у клубних формуваннях;

- надання методичної та практичної допомоги сільським ЗККТ з організації дозвілля дітей та молоді, створення дитячих та молодіжних клубних формувань, враховуючи їх інтереси та запити;

- надання методичної та практичної допомоги працівникам клубних закладів, впровадження сучасних інформаційних технологій, креативних форм роботи, зміцнення співпраці з органами місцевого самоврядування, дошкільними закладами, закладами освіти, громадськістю;

- організація культурно-дозвілєвої діяльності жителів територіальних громад, активізація роботи любительських об'єднань та клубів за інтересами;

- вивчення і збереження НКС, відродження народних традицій і обрядів, виявлення і розкриття майстрів народного мистецтва;

- узагальнення та поширення досвіду роботи кращих СБК, СК та колективів художньої самодіяльності;

- підготовка та проведення творчих звітів закладів культури району;

- співпраця з засобами масової інформації з метою популяризації творчої роботи закладів культури району;

- забезпечення необхідних умов для підготовки та перепідготовки кадрів - директорів СБК, СК та керівників народних та аматорських колективів.

Виділяється пріоритетний напрямок діяльності методичного центру, якій полягає в організації методичної роботи та практичної допомоги культурним інституціям ОТГ.

Так, протягом року планується організувати виїзди щодо надання практичної та методичної допомоги клубним закладам району, з питань організації культурно – масової роботи; надавати методичну та практичну допомогу щодо підвищення кваліфікації директорів СБК, СК керівникам аматорських колективів району.

Надання методичної та практичної допомоги працівникам сільських закладів культури, щодо комплексної перевірки творчої та фінансово – господарської діяльності сільських ЗККТ є такою, що дозволить трансформувати культурну послугу, змінити її цінову та якісну політику.

Надання методичної та практичної допомоги працівникам сільських ЗККТ у вирішенні питання по залученню різних верст населення до участі в клубних формуваннях. Перспективним є узагальнення та впровадження, поширення кращого досвіду клубних практик серед інших закладів культури.

Перспективним вбачається організація проведення консультативних днів для новопризначених працівників закладів культури району з питань організації роботи творчих колективів, любительських об'єднань та клубів за інтересами, в проведенні культурно – мистецьких заходів, ведення планово-облікової документації.

Надання методичної та практичної допомоги клубним закладам району включає ряд актуальних питань:

- підготовки та проведення творчих звітів сільських закладів культури перед територіальною громадою села;

- оформлення інтер'єрів сільських ЗККТ, в оформленні гурткових кімнат, народознавчих кімнат, в оформленні масових заходів.

- ведення планово – облікової документації.

Актуалізується питання щодо надання методичної та практичної допомоги сільським ЗККТ за жанрами, а саме:

- вокально – хоровий: Михайловецький СБК, Попелюхівський КДЦ, Долинянський КДЦ , Дружбівський СБК;

- музичний: Лучинецький СБК, Морозівський СК, Дерешівський СБК;

- фольклорний: Винограднянський СК, Морозівський СК, , Вербовецький СБК;

- хореографічний: : Дружбівський СБК, Роздолівський СК, Нишовецький СК, Немерченського СБК.

Дієвим інструментарієм є районні наради, конференції, семінари та стажування. Зокрема, методичним центром розроблено і впроваджується ряд навчально-методичних акцій, а саме:

- Навчально – методичний проект «Школа молодого спеціаліста» (згідно плану навчань);

- Навчально методичний проект «Школа клубної майстерності» (згідно плану навчань) керівники народних та аматорських колективів; директори ЗККТ; художні керівники СБК;

- Навчально методичний проект «Кращий досвід до уваги».

Щоквартально організовується комплексне вивчення творчої та фінансово – господарської діяльності сільських ЗККТ: 1 квартал: - Вербовецький СБК; 2 квартал: - Снітківський СБК; 3 квартал: - Курашовецький СБК; 4 квартал: - Михайловецький СБК.

Проводяться семінари – практикуми за темами:

- оновлення змісту та вдосконалення форм культурно-дозвілєвої діяльності закладів культури по роботі з дітьми та молоддю;

- культурно-дозвілєва діяльність закладів культури в умовах децентралізації: вимоги, тенденції, проблеми;

- розвиток вокально-хорового мистецтва: традиції та інновації.

Робота над підбором репертуару;

- виявлення, збір та узагальнення елементів НКС, як одне із основних завдань закладів культури району;

Перспективними напрямками є активна співпраця, партнерські відносини з відділом культури і туризму. Така співпраця передбачає вирішення наступних питань:

- визначення шляхів підвищення ефективності роботи сільських закладів культури з організації дозвілля молоді: Бахтинський СБК; Дерешівський СБК; Конищівський СБК;

- надання рекомендацій щодо організаційно-творчої роботи керівників народних аматорських колективів в закладах культури району: Плосківський СК ; Михайловецький СБК; КЗ «Центр культури та дозвілля».

Співпраця закладів культури з органами місцевого самоврядування, загальноосвітніми закладами та приватними підприємствами з організації дозвілля населення надає можливість осмислити культурні проблеми ОТГ комплексно і стратегічно перспективно.

Розглядаються питання, які дозволяють розглянути клубні заклади, як центри забезпечення розвитку народної творчості, традиційного мистецтва по вивченню і збереженню НКС, зокрема це відноситься до потенціалу Винограднянського СК, Наддністрянського СК, Степанківського КДЦ.

На часі є розробка та видання методичних рекомендації на допомогу сільським ЗККТ протягом року. Такі видання дозволяють зорієнтувати працівників культури у сценаріях та рекомендаціях щодо проведення заходів. Видання містять наступні методичні матеріали:

- «Вернісаж мистецьких заходів » - збірка сценаріїв для сільських ЗККТ району;

- «Нематеріальна культурна спадщина Мурованокуріловеччини – живий скарб України: здобутки сьогодення» - методичні рекомендації на

допомогу сільським ЗККТ по виявленню та збереженню елементів нематеріально - культурної спадщини;

- « Креативні форми дозвілля» - на допомогу клубним працівникам в організації дозвілля дітей та молоді;

- «Мурованокуриловеччина – пісень цілюще джерело » - репертуарна збірка на допомогу керівникам аматорських колективів;

- «Вінок калиновий сплітаю із звичаїв рідного краю» - збірка сценаріїв по відродженню місцевих народних обрядів, традицій, звичаїв, свят.

Стратегічного значення набуває переосмислення фінансової діяльності, оновлення матеріально-технічних ресурсів. На часі є заміна крісла в глядацькому залі. Провести комплекс заходів із зміцненням матеріально – технічної бази та здійснити заходи по освітленню сцени.

Трансформації потребує система забезпечення виконання платних послуг.

Отже, діяльність КЗ «Центр культури та дозвілля» є чітко спланована і кожного року перспективно переглядається за різними напрямками роботи. Трансформація діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» залежить від ефективного планування роботи закладу, що в перспективі сприятиме:

- збереженню, розвитку і популяризації традиційної народної культури та аматорського мистецтва вивченню, фольклорно - етнографічних досліджень що відносяться до елементів нематеріально – культурної спадщини;

- проведенню фестивалів, конкурсів, оглядів, творчих звітів, організації виставок декоративно – прикладного мистецтва та інших культурно – мистецьких заходів;

- вивченню і впровадженню в практику інноваційних форм і методів культурно-освітньої роботи з організації дозвілля населення;

- проведенню заходів на підтримку творчої обдарованої молоді, створенню молодіжних клубних формувань з метою активізації творчої роботи закладу з організації дозвілля молоді;
- організації комплексу заходів з відзначення загальнодержавних, ювілейних, пам'ятних дат, заходів з метою національно – патріотичного виховання та здійсненню заходів по вшануванню людей поважного віку, дітей війни, інвалідів, учасників ООС та АТО;
- розробці та розповсюдженню інформаційно – методичних, репертуарних матеріалів з питань культурно – освітньої роботи, організації дозвілля, розвитку народного мистецтва;
- проведенню навчання по підвищенню фахового рівня працівників сільських закладів культури клубного типу, керівників аматорських творчих колективів, майстрів народного мистецтва шляхом проведення школи молодого спеціаліста, семінарів – практикумів, нарад, майстер – класів, стажування, круглих столів;
- забезпеченню участі народних аматорських колективів та окремих виконавців у Всеукраїнських, регіональних, обласних культурно – мистецьких заходах;
- розширенню заходів по збільшенню та виконанню платних послуг;
- популяризації діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» у соціальних мережах та засобах масової інформації про творчу діяльність закладу та послуги які надає Центр.

Висновок до третього розділу

Дослідження трансформаційних процесі клубних практик КЗ «Центр культури та дозвілля» дозволи нам виявити наступне:

- Одним з основних завдань КЗ «Центр культури та дозвілля» є збереження, відродження та розвиток народних художніх промислів. Зберігати і примножувати історію краю та свого родоводу, відроджувати старовинні звичаї, традиції та обряди було і

залишається пріоритетним напрямком роботи працівників культури. З цією метою в районі створено 7 гуртків образотворчого мистецтва, з них (6 дитячих, 1 молодіжний), в яких налічується 76 учасників, та 8 гуртків декоративно-ужиткового мистецтва, з них (6 дитячих), в яких налічується 93 учасника.

- Мурованокуриловеччина славиться майстрами декоративно – прикладного мистецтва. КЗ «Центр культури та дозвілля» ініційовано активну участь майстрів народних художніх промислів ОТГ у популяризації мистецького потенціалу. Активна участь у виставкових заходах дозволяє поширити культуротворчий потенціал майстрів, активізувати зацікавленість різних вікових категорій до ручної праці, а також виявлення унікальної та неповторної майстерності, що має стати візитівкою культурного простору Мурованокуриловеччини.
- Трансформаційна перспектива діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» вбачається в їх стратегічному плануванні. Подальша діяльність КЗ «Центр культури та дозвілля» актуалізується і визначається в перспективному плануванні, що дозволяє трансформувати послуги що надаються центром. Всі заплановані перспективні трансформації відповідають основним засадам та пріоритетним напрямкам державній культурній політиці. Саме перспективне планування роботи КЗ «Центр культури та дозвілля» дозволить ефективно трансформувати культурні послуги Центру. Питання планування розглядаються на засіданні художньої ради. Трансформації також потребує система забезпечення виконання платних послуг.
- Діяльність КЗ «Центр культури та дозвілля» є чітко спланована і кожного року перспективно переглядається за різними напрямками роботи. Трансформація діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» залежить від ефективного планування роботи закладу, що в перспективі сприятиме: збереженню традицій, розвитку і

популяризації традиційної народної культури та аматорського мистецтва, проведенню масових івентів, організації виставок декоративно – прикладного мистецтва, активному впровадженню в практику інноваційних форм і методів культурно-освітньої роботи з організації дозвілля населення, проведенню навчання по підвищенню фахового рівня працівників сільських закладів культури клубного типу, керівників аматорських творчих колективів, майстрів народного мистецтва, популяризації діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» у соціальних мережах та засобах масової інформації про творчу діяльність закладу та послуги які надає Центр.

ВИСНОВКИ

Дослідження трансформації закладів клубного типу в Україні на прикладі КЗ «Центр культури та дозвілля» дозволили нам дійти наступних загальних висновків:

1. Клуб як багатофункціональний заклад культури є активно досліджуваним вченим товариством. Наукові розглядають клуб, клубну справу з різних функціональних позицій і перспектив, виділяючи переважно його виховний, культурно-дозвіллевий потенціал.
2. Трансформація клубних закладів науковці пов'язують із політичною моделлю трансформації та трансформацію суб'єктності (ціннісна трансформація). Такі трансформації вітчизняної клубної справи характеризуються низкою особливих проблем та завдань, які потребують вирішень і практичних порад для тих хто здійснює трансформаційні кроки в об'єднаних територіальних громадах. Перед усім є проблема фінансування та забезпечення матеріально-технічної бази, залучення до клубної справи фахівців які відповідають професійним вимогам відповідно до сучасного ринку культурних послуг.
3. Процеси децентралізації мають як позитивні, так і негативні результати для клубної справи. З одного боку відбувається скорочення клубної системи, з іншого – активно розвиваються нові форми клубних установ з більш розширеним функціоналом. Яскравим прикладом є поява Центрів культури та дозвілля.
4. Клубна справа в Україні підлягає трансформаційним процесам, які викликані децентралізацією. Потребує уваги перегляд маркетинговій стратегії клубної справи, що дозволить зробити клубну послугу більш якісною і сучасною. Ефективна трансформація клубного закладу, дозволить створити цікаву

клубну послугу, яка буде конкурентоздатною на ринку культурних послуг.

5. Трансформація КЗ «Центр культури та дозвілля» була викликана процесами децентралізації, а саме створенням об'єднаної територіальної громади. Діяльність Центру регулюється статутом, якій містить нормативні положення про мету закладу, основні принципи та завдання. Трансформації зазнала й структура клубних закладів в ОТГ, затверджено новий штатний розпис з відповідними посадовими обов'язками.
6. Особливе місце у функціонуванні клубних закладів є традиція, яку ми розглядаємо як невід'ємну складову клубної діяльності. Так, традиція клубної справи Комунального закладу «Центр культури та дозвілля» смт. Муровані Курилівці, Вінницької області є одним з ключових елементів функціонування клубних практик. Клубна система налічує 34 заклади культури серед яких : 1 районний КЗ «Центр культури та дозвілля», 17 СБК, 17 СК. Їх діяльність забезпечують 81 працівників, з них 68 спеціалістів і 13 техпрацівників. В закладах культури району діє 218 клубних формувань, з них 82 дитячих та 26 молодіжних, в яких займаються 2314 учасників. Любительських об'єднань та клубів за інтересами 60, дитячих 15, 10 для молоді, в яких займається 583 учасника. У поточному році було проведено 4560 культурно-мистецьких заходів, з кількістю відвідувачів 189426. У збереженні клубних традицій визначну роль відіграє КЗ «Центр культури та дозвілля», який є окрасою і візиткою регіону, та однією з найсучасніших архітектурних споруд галузі культури області.
7. Глобальні культурні трансформаційні процеси поставили питання перегляду клубного потенціалу та ресурсів. До потужного потенціалу КЗ «Центр культури та дозвілля» ми відносимо методичний кабінет, якій має сучасне оформлення і надає методичну та практичну допомогу 34 клубним закладам

району. Методистами КЗ «Центр культури і дозвілля» було здійснено 37 виїздів в сільські заклади культури з наданням методичної та практичної допомоги. Маючи досить потужну матеріальну базу і ресурси працівники КЗ «Центр культури та дозвілля» створюють сприятливі умови для забезпечення різних соціально-вікових категорій відвідувачів Центру. Традиція, інновація, потенціал і ресурс КЗ «Центр культури та дозвілля» є активно обговорюваним питанням про що свідчить діяльність методичного центру. Стан матеріально-технічної бази постійно переглядається та оновлюється.

8. Трансформації потребують і клубні практики. Одним з основних завдань КЗ «Центр культури та дозвілля» є збереження, відродження та розвиток народних художніх промислів, їх креативне представлення на ринку клубних послуг. Зберігати і примножувати історію краю та свого родоводу, відроджувати старовинні звичаї, традиції та обряди було і залишається пріоритетним напрямком роботи працівників культури. З цією метою в районі створено 7 гуртків образотворчого мистецтва, з них (6 дитячих, 1 молодіжний), в яких налічується 76 учасників, та 8 гуртків декоративно-ужиткового мистецтва, з них (6 дитячих), в яких налічується 93 учасника. Активно впроваджується популяризаційні заходи виробів декоративно – прикладного мистецтва, участь яких у виставкових заходах дозволяє поширити культуротворчий потенціал майстрів, активізувати зацікавленість різних вікових категорій до ручної праці, а також виявлення унікальної та неповторної майстерності, що має стати візитівкою культурного простору Мурованокуриловеччини.
9. Трансформаційна перспектива діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» вбачається в їх стратегічному плануванні. Подальша діяльність КЗ «Центр культури та дозвілля» актуалізується і

визначається в перспективному плануванні, що дозволяє трансформувати послуги що надаються центром. Всі заплановані перспективні трансформації відповідають основним засадам та пріоритетним напрямкам державній культурній політиці. Питання планування розглядаються на засіданні художньої ради. Трансформації також потребує система забезпечення виконання платних послуг. Трансформація діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» залежить від ефективного планування роботи закладу, що в перспективі сприятиме: збереженню традицій, розвитку і популяризації традиційної народної культури та аматорського мистецтва, проведенню масових івентів, організації виставок декоративно – прикладного мистецтва, активному впровадженню в практику інноваційних форм і методів культурно-освітньої роботи з організації дозвілля населення, проведенню навчання по підвищенню фахового рівня працівників сільських закладів культури клубного типу, керівників аматорських творчих колективів, майстрів народного мистецтва, популяризації діяльності КЗ «Центр культури та дозвілля» у соціальних мережах та засобах масової інформації про творчу діяльність закладу та послуги які надає Центр.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Г. А. Культурно-досуговая деятельность: Теория и практика организации : учебное пособие для студентов вузов. Москва : Аспект Пресс, 2006. 236 с.
2. Бабенко Н. Б. Педагогічні умови організації сімейного дозвілля в сільських клубних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / КНУКіМ, Ін-т проблем виховання АПН України. Київ, 2004. 229 с.
3. Бабич Я. В. Культурно-дозвіллева діяльність молодіжних центрів України як феномен // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2012. Вип. 18(2). С. 267-271.
4. Белинь Т. І. Ковальський В. П., Особливості проектування центрів культури та дозвілля // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 2018. URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fbtegp/all-fbtegp-2018/paper/view/5006> (дата звернення: 25.10.2021).
5. Белецька І. В. Особливості молодіжного дозвілля на сучасному етапі // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2012. № 22(8). С. 220–229.
6. Бойко О. Роль культури дозвілля в життєтворчості людини // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. 2011. Вип. 539-540. С. 193-196.
7. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
8. Воловик А., Воловик В. Педагогіка дозвілля: підручник. Харків : ХДАК, 1999. 332 с.
9. Генкин Д.М. Массовые праздники. Москва: Просвещение, 1975. 140 с.
10. Гриньків А. Роль культурно-дозвіллевої діяльності у процесах соціалізації дитини // Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 33. С. 15-20.

11. Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти.
URL : <https://www.facebook.com/StateArtsAgency/> (дата звернення: 26.10.2021).
12. Дружиніна Ю. Виробництво спільних просторів як присвоєння міського середовища: переосмислення досвіду будинків культури // Докса. 2019. Вип. 2. С. 170-179.
13. Єсіна, Н. О., Стрельников, О. О. Поняття та сутність дозвілєвої діяльності як фактору всебічного розвитку особистості волонтера // Сучасне суспільство. 2017. № 2 (14), С. 63–70.
14. Жарков А. Д., Чижиков В. М. Культурно-дозвілєва діяльність. Харків, 2006. 241 с.
15. Жарков А.Д. Теория и технология культурно-досуговой деятельности : учебник для студентов вузов культуры и искусств. Москва : Издательский Дом МГУКИ, 2007. 480 с.
16. Звєкова В. Культура дозвілля як фактор духовного розвитку особистості // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. 2019. Вип. 42. С. 82-86.
17. Ионесов В. И. Культура и трансформация: метаморфозы адаптации и развития // Вопросы культурологии. 2009. № 8 (август). С. 4-7.
18. Клуби за інтересами: методичні поради бібліотекарю в організації творчих об'єднань користувачів // Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва. Київ, 2014. 71 с.
19. Клубоведение : учеб. пособие / Под ред. проф. С.Н.Иконниковой, чл.корр. АПН СССР, проф. В.И.Чепелева. Москва : Просвещение, 1980. 397 с.
20. Копієвська О. Р. Культуротворча місія закладу культури // Культура народів Причорномор'я : научный журнал. Симферополь : ТНУ им. В. И. Вернадского, 2014. № 269, квітень. С. 147–150.
21. Копієвська О. Р. Культуротворчий потенціал закладів культури в Україні // Культурно-дозвілєва діяльність у сучасному світі : колективна монографія. Київ : Ліра-К, 2017. С. 156–165.

22. Копієвська О.Р. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): дисертація на здобуття наук. ступ. д-ра культурології: 26.00.06 «Прикладна культурологія. Культурні практики» / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. 487 с.
23. Король С. В. Децентралізація як нова система управління // Забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, можливості, перспективи : матер. доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Ужгород, 16-17 лютого 2018 р.). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 159-162.
24. Кравченко О. В. Креативний потенціал рекреативної діяльності // Все о туризме. 2004. URL : http://tourlib.net/statti_ukr/kravchenko17.htm (дата звернення: 21.10.2021).
25. Кравченко О. О. Робочий клуб у системі культурно-просвітницьких організацій Пролеткульту // Педагогічний дискурс. 2013. Вип. 15. С. 367-371.
26. Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі: колективна монографія. Київ : Ліра-К, 2017. 328 с.
27. Кучер Т. Особливості сучасної молодіжної клубної культури // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Культурологія. 2011. Вип. 7. С. 72-77.
28. Кучина Н.І., Поліщук А.В. Розвиток клубної діяльності в історичному контексті // Афіна : альманах наукового товариства. 2018. Вип. 18. С. 28-34.
29. Лапина Т.С., Ромах О.В. Культура в гуманизации цивилизации // Аналитика культурологии. 2007. № 1(7). С. 53-59.
30. Лисакова І. Досвід культурно-дозвіллевої роботи за кордоном: районні культурні центри в Іспанії // Вісник Інституту розвитку дитини. Серія : Філософія, педагогіка, психологія. 2015. Вип. 38. С. 71-76.

31. Литовченко І. В., Іванова Ю. С. Трансформація масової культури в умовах інформатизації // Грані. 2014. № 5. С. 80-85.
32. Любченко О. М. Трансформація дозвіллевих практик у країнах Центрально-Східної Європи // Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. 2017. Вип. 1. С. 35-41.
33. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL : <https://mkp.gov.ua/content/covv.html> (дата звернення: 25.10.2021).
34. Москвічова Ю. О. Установи культури та центри дозвілля як складова системи організації культурно-мистецького життя регіону (на прикладі Вінниччини) // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Мистецтвознавство. 2016. Вип. 22. С. 93-98.
35. Нагорний Ю.М. Особливості процесу соціалізації в сільських клубних закладах // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2016. № 3(300). С. 303-311
36. Нечипоренко Л. В. Функції будинку культури в соціокультурному середовищі сьогодення // Культура України. Серія : Культурологія. 2019. Вип. 64. С. 175-184.
37. Олійник Г. Теоретичні основи формування культурно-дозвіллевої діяльності студентської молоді // Social Work and Education/ 2017. № 3(2), С. 136–145.
38. Осипова Я.Н., Слюсаренко Н.В. Роль клубной деятельности в формировании у подростков толерантности к детям с особыми образовательными потребностями // Педагогічний альманах. 2020. Вип.45. С. 10-17.
39. Пантя А. Соціокультурні потреби особистості та діяльність центрів культури та дозвілля // Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали ІV міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів, 3-4 лист. 2020 р. М во культ. України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ: НАКККіМ, 2020. С. 125-126.
40. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ : Кондор, 2008. 408 с.

41. Петрова І. В. Концепції дозвілля в сучасному світі // Національний мовно-культурний простір України в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів : VI культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : ДАКККиМ, 2009. С. 60-65.
42. Петрова І. В. Культурно-дозвілєві практики населення сучасної України: тенденції та пріоритети // Культура і сучасність : альманах. Київ : Міленіум, 2011. № 1. С. 108–112.
43. Петрова І. В. Соціально-культурна анімація як вид дозвілля // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтва: наук. журнал. Київ : Міленіум, 2011. № 3. С. 71-74.
44. Поліщук Л. О. Соціально-культурна діяльність клубів України (кін. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.): дис... канд. культурології: спец. 26.00.01 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, 2011. 192 с.
45. Про культуру : Закон України від 14.12.2010. № 2778-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 21.10.2021).
46. Садовенко С.М. Клубні заклади як важливий чинник становлення і розвитку культури регіонів України: функції та форми діяльності // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2015. № 1. С. 42-50.
47. Сасихов А.В. Управление клубной деятельностью (очерк общей методики клубной работы): методич. материал по курсу "Клубоведение". Киев : КНУКиМ, 1998. 95 с.
48. Свирид І. Технологія конкурсно-розважальних шоу в діяльності сучасних клубних установ України // Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 30. Т.1. С. 223-228.
49. Сидорчук О. Реформа децентралізації в Україні: перспективи і загрози // Міжнародний фонд "Відродження" : аналітична записка. 2016. URL : https://issuu.com/irf_ua/docs/dp-2016-13 (дата звернення: 25.10.2021).

50. Соловьев А.В. Развитие форм социокультурной среды в условиях информационного общества // Аналитика культурологии. 2007. № 3(9). С. 105-114.
51. Стрельцов Ю. А. Свободное время // Клуб. 2000. № 1. С. 29–35.
52. Сушицька І. М. Особливості дозвіллевої культури сучасної української сім'ї // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. № 4. С. 126-131.
53. Тарасов А.Н. Социокультурные трансформации в динамике культуры : монография. Москва: Издательский Дом "Инфра-М", 2020. 189 с.
54. Туев В. В. Клуб в истории культуры: уч. пос. Кемерово : КемГУКИ. 2009. 264 с.
55. Туев В. В. Феномен клуба: историко-педагогический анализ : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.05. Москва : МГУКИ, 1998. 52 с.
56. Тюска В. Становлення культури майбутніх педагогів в умовах клубної діяльності // Інноватика у вихованні. 2019. Вип. 10. С. 252-257.
57. Український державний інститут культурної спадщини. URL : https://www.spadshina.org.ua/?fbclid=IwAR1nB6JmnK95Wjw6TpcXprO8UuomShS45dDfWqHj9lK_jZdqZv8hrK7pJVE (дата звернення: 25.10.2021).
58. Український інститут національної пам'яті. URL : <https://uinp.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2021).
59. Український культурний фонд : офіційний сайт. URL : <https://ucf.in.ua/about> (дата звернення: 25.10.2021).
60. Український центр культурних досліджень. URL : https://uccs.org.ua/?fbclid=IwAR1VkFpPHX01A_kYKGGFt7TVdn7E46IcyPgVu5w2-De8BBk4x75T-CG54SA (дата звернення: 25.10.2021).
61. Федоренко О. Ю. Перспективи розвитку діяльності культурно-дозвіллевих центрів у сучасному урбаністичному просторі // Культура України. Серія : Культурологія. 2019. Вип. 64. С. 214-222.
62. Федулова Л. І. Культурна децентралізація як складова нової регіональної політики // Регіональна політика : історія, політико-

- правові засади, урбаністика, просторове планування, архітектура : зб. наук. праць : в 2 ч. Київ ; Тернопіль : Бескиди, 2019. Вип. 5, ч. 1 : П'ята міжнародна наук.-практ. конф., Київ, 2019. С. 110-114.
63. Цвирко В. В. Центры культуры и досуга как субъекты организации культурно-досуговой деятельности молодежи. 2016. №11 (76). URL : <https://cyberleninka.ru/article/v/tsentry-kultury-i-dosuga-kak-subekty-organizatsii-kulturno-dosugovoy-deyatelnosti-molodezhi> (дата обращения: 23.10.2021).
64. Цимбалюк Н. М. Дозвілля між рівністю та нерівністю: до історії питання // Український соціологічний журнал. 2017. № 1-2. С. 206-210.
65. Цимбалюк Н. М. Дозвілля як фактор соціалізації сільської молоді // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2013. Вип. 30. С. 170-178.
66. Цимбалюк Н. М. Інституціональна модернізація культурно-дозвіллевої сфери в Україні : дис... д-ра соціол. наук: 22.00.04 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2005. 375 с.
67. Цимбалюк Н. М. Спосіб життя соціального працівника: ідеальний образ і його реалізація в соціальних практиках // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 65-66. С. 175-182.
68. Цимбалюк Н. М., Гринченко С. І. Формування та регулювання ринку праці у сфері культури і мистецтв // Ринок праці та зайнятість населення. 2014. № 4. С. 30-34.
69. Чепелєв В.І. Клубознавство. Київ: Вища школа, 1985. 143 с.
70. Черниш М. О. Проблемне поле трансформацій сучасної культури в нових цивілізаційних умовах // Вісник КНАКККіМ. 2014. № 4. С. 42-45.
71. Чжан Сяосін. Виховання етнічної толерантності студентів засобами клубної діяльності // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка. 2017. Вип. 23. С. 119-125.

72. Шемет Л. В. Педагогічні умови освоєння фольклору дітьми у групових формах дозвільної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Київський ін-т культури. Київ, 1995. 27 с.
73. Шершньова О.В. Формування нової моделі культурного простору (на прикладі громад Рівненщини): монографія. Острог: ФОП-видавець Свиначук Р.В., 2019. 344 с.
74. Шпаковська В. Т. Соціальні аспекти формування центрів дозвілля молоді // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2014. Вип. 35. С. 450-454.
75. Шумка М. Л., Гурик М. І. Становлення культури громадянськості як передумова успішної децентралізації // Молодий вчений. 2019. № 6(2). С. 285-290.
76. Appadurai A. Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization. Minnesota: University of Minnesota Press, 1996. 229 p.
77. Castels M. The Rise of the Network Society // The Information Age: Economy, Society and Culture. Volume I. Oxford, 1996. 456 p.
78. Clair R.N.S., Thome Williams A.C. The framework of cultural space // Journal of Intercultural Communication Studies. XVII. 2008. P. 1-14.
79. Cloud J. YouTube Gurus. Time, December, 25-January, 1, 2007. P.52.
80. Creating growth. Measuring cultural and creative markets in the EU // Creating Europe. URL : <http://www.createurope.eu/en/wp-content/uploads/2014/11/study-full-en.pdf> (дата звернення 26.10.2021).
81. European Houses of Culture: 5 Pilot Projects Selected. URL : <https://ec.europa.eu/culture/news/european-houses-culture-5-pilot-projects-selected> (дата звернення 26.10.2021).
82. Ghilardi Lia. Making the Most of Cultural and Creative Resources. The Mapping and Strategy Building Handbook for Creative Towns and Regions. URL : <https://www.culturepartnership.eu/en/article/mapping-and-strategy-building-handbook> (дата звернення 26.10.2021).
83. Houses of Culture. URL : <https://nichbelize.org/houses-of-culture/> (дата звернення 26.10.2021).

84. Information Society, Work and the Generation of New Forms of Social Exclusion (SOWING) // Tampere, 1999. P.67.
85. Копієвська О. The transformation of subjectivity in the cultural practices of Ukraine // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2017. № 1. С. 34–38.
86. Lohr S. Information Technology Field Is Rated Largest U.S. Industry. New York Times, November 18, 1997.
87. Re Shaping Cultural Policies: Advancing creativity for development/United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2017. URL : <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/reshaping-cultural-policies-2018-en.pdf> (дата звернення 26.10.2021).